

UCHWAŁA NR XXI/173/2020
RADY MIEJSKIEJ W CIESZANOWIE

z dnia 28 lutego 2020 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Cieszanów na lata
2020-2023**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.) oraz art.87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.) Rada Miejska w Cieszanowie uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy w Cieszanowie na lata 2020-2023 zaopiniowany pozytywnie przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemysłu, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Cieszanów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Cieszanowie

Adam Zaborniak

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XXI/173/2020
Rady Miejskiej w Cieszanowie
z dnia 28 lutego 2020 r.

Gminny program opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Cieszanów na lata 2020 – 2023

Cieszanów, luty 2020

1. Wstęp

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Cieszanów na lata 2020 – 2023 jest aktualizacją Programu.

Przedmiotem niniejszego dokumentu jest ochrona dziedzictwa kulturowego znajdującego się w granicach administracyjnych Miasta i Gminy Cieszanów.

Gminny Program Opieki nad zabytkami jest dokumentem wspierającym oraz uzupełniającym szereg opracowań strategicznych m.in. o charakterze przestrzennym tj. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Cieszanów w Województwie Podkarpackim (uchwała Nr LV/59/2018 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 12 czerwca 2018 r.), miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz *Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Cieszanów na lata 2006-2020* – dokumentu przedstawiającego długofalową koncepcję funkcjonowania gminy.

Przyjęty przez Radę Miejską w formie uchwały gminy program opieki nad zabytkami jest elementem polityki samorządowej. Powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Założenia programowe oraz instrumentarium ich realizacji ma na celu poprawę stanu kulturowej spuścizny poprzez propagowanie wiedzy a także budowanie tożsamości kulturowej wśród lokalnej społeczności, rewitalizację, promocję połączoną z atrakcjami turystycznymi oraz uwzględnianie istniejących założeń dworskich i pałacowo – folwarcznych z realizowanymi lub planowanymi zamierzeniami inwestycyjnymi.

Gminny program opieki nad zabytkami jest opracowywany na 4 lat. Z realizacji programu burmistrz, co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia Radzie Miejskiej.

Rada Gminy przyjmuje Program po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawą prawną obowiązku wykonania gminnego programu opieki nad zabytkami jest art. 87 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2018r. poz.2067 z późn. zm.), która mówi o obowiązku sporządzania przez samorządy wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, na okres 4 lat Programu opieki nad zabytkami.

W myśl cytowanej ustawy, celem niniejszego programu, w szczególności jest:

1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
2. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
3. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Nadrzędnym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest *ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.* (Dz. U. z 2018r. poz. 2067 z późn zm.).

Zabytki zostały objęte w Polsce ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 4-7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 przedmiotem ochrony i opieki są:

- 1) **zabytki nieruchome** będące, w szczególności:
 - krajobrazami kulturowymi,
 - układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - dziełami architektury i budownictwa,

- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) **zabytki ruchome** będące, w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiałami bibliotecznymi,
- instrumentami muzycznymi,
- wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) **zabytki archeologiczne** będące, w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Zakres ochrony zabytków obejmują w szczególności następujące zadania nałożone na organy administracji publicznej:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zakres sprawowania opieki nad zabytkami nakłada na właściciela bądź posiadacza obiektu zapewnienie następujących warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości;
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Formami ochrony zabytków jest:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu

lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Poszczególne formy ochrony zabytków oraz kompetencje organów, nie wymagają szczegółowego omówienia, gdyż Ustawodawca szeroko omówił wymienione formy opieki i ochrony zabytków, oraz zasady ich wykonania.¹

W celu skutecznej opieki nad zabytkami istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w następujących aktach prawnych:

- ✓ Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r., (Dz. U. z 2019 r. poz.506 z późn. zm.), gdzie w art. 7 ust. 1 pkt 9 zostały określone zadania własne gminy: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy(...) kultury, w tym(...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”. Pośrednio do ochrony zabytków odnoszą się zadania dotyczące: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody gospodarki wodnej, gminnych dróg, ulic, placów oraz organizacji ruchu drogowego, bibliotek gminnych i instytucji kultury, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów , urządzeń użyteczności publicznej, obiektów administracyjnych, a także promocji gminy.
- ✓ Ustawa o planowaniu zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 r. z późn. zm.). Ustawa określa zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy.
- ✓ Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1186 z późn. zm.). Ustawa normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów odrębnych, między innymi o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów

¹ Art. 8-22 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2018r. poz. 2067z późn. zm).

objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

- ✓ Ustawa o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997r. . (Dz. U. z 2018 r. poz. 2204 z późn. zm.). W rozumieniu ustawy, celem publicznym jest m.in.: opieka nad nieruchomościami, stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa określa między innymi postępowania wobec nieruchomości objętych prawną ochroną konserwatorską.
- ✓ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.,(t.j. Dz. U. z 2018 r., poz.142 z późn. zm.), której przepisy określają m.in. kompetencje dotyczące wycinki i pielęgnacji drzew, na terenie objętych prawną ochroną konserwatorską.
- ✓ Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej z dnia 25 października 1991 r. (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1983 z późn. zm.). Ustawa mówi , że działalność kulturalna polega na upowszechnianiu i ochronie kultury (art. 1 ust.1). Mecenat na działalności kulturalną sprawuje państwo i polega on na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami.
- ✓ Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz.450 z późn. zm.) W ramach ustawy, gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji, prowadzoną przez organizacje pozarządowe.
- ✓ Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.), która mówi, że ochrona środowiska polega na zachowaniu wartości kulturowych.

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada o muzeach (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 720 z późn. zm.), która określa podstawowe ramy i zasady funkcjonowania polskich muzeów.
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 574 z późn. zm.) która stanowi, iż biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe, służą zachowaniu dziedzictwa narodowego.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Gminny Program Opieki nad Zabytkami koresponduje z Krajowymi dokumentami strategicznymi, z pośród których warto wymienić następujące:

- ✓ Krajowy Program Ochrony Zabytków i opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022

Głównym celem projektu Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami 2019 – 2022 jest „**Stworzenie warunków dla zapewnienie efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami**”, który w okresie 4 lat realizowany będzie we współpracy z państwowymi instytucjami kultury i organami administracji publicznej poprzez trzy cele szczegółowe, podzielone na kierunki działania:

1. Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego podzielony na kierunki działania:

- a. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym;
- b. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym;

2. Wsparcie działań w zakresie opieki na zabytkami, podzielony na kierunki działania:

- a. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
- b. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego;

3. Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa, podzielony na kierunki działania:

- a. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości;
- b. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

- ✓ Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 oraz Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020. Misją programu jest cyt. „zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwoju regionów.”
- ✓ Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2018-2021. Głównym celem programu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie województwa, szeroko pojmowanego zasobu dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego.

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2020 roku. Opracowanie podkreśla znaczenie rozwoju turystyki jako jednej z podstawowych sfer działalności w związku z licznymi zasobami kulturowymi i historią regionu. Opisuje województwo podkarpackie, jako: „park kultury, skansen in situ, wpisany w krajobraz naturalny: parków krajobrazowych, parków narodowych i rezerwatów przyrody. Szczególna cecha tego krajobrazu jest bogactwo warstw, tekstów kulturowych z przestrzeni kilku tysięcy lat, osadzonych w regionie położonym na „trasie wędrówek” prehistorycznych oraz nowożytnych ludów azjatyckich i europejskich, na „ścieżce wojennej” militarnych podbojów i waśni narodowych, ale też, i przede wszystkim, na „trakcie pokojowym” twórczej koegzystencji i dialogu wielu religii i kultur: zachodniej i wschodniej (bizantyjskiej) Europy. Wyróżniającym województwo potencjałem jest wielowarstwowe dziedzictwo kulturowe, wpisane w konteksty religijne i zachowane, częstokroć, unikalnej formie (np. architektura drewniana) oraz zasoby współczesnej kultury regionu: twórcy, środowiska artystyczne i intelektualne, imprezy, instytucje, organizacje pozarządowe, etc.”
- ✓ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego. Jednym z celów polityki przestrzennej Województwa jest kształtowanie struktur przestrzennych umożliwiających ochronę krajobrazu kulturowego i pojedynczych zabytków przed degradacją. W dziedzinie gospodarki przestrzennej jednym z priorytetów jest „Turystyka, kultura i ochrona środowiska”, gdzie zapisano, iż rozwój kultury i ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu jest warunkiem podniesienia konkurencyjności produktu turystycznego.

W dokumencie tym przyjęto szereg zasad związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, m.in.: ochroną krajobrazu kulturowego i ładu przestrzennego, opieką nad zabytkami, dbaniem o wartości kultury niematerialnej, rozpoznaniem i waloryzacją zasobów kulturowych, promocją obszarów nasyconych obiektami zabytkowymi, przeciwdziałaniem działalności mającej negatywny wpływ na obiekty zabytkowe i krajobraz kulturowy.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Cieszanów w Województwie Podkarpackim (uchwała Nr LV/59/2018 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 12 czerwca 2018 r.,

Część II. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego:

Rozdział 3. „*Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej*”.

Część III. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów.

Rozdział 6. „*Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej*”.

- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego², obowiązujące na dzień opracowania niniejszego programu. Gmina Cieszanów posiada stosowne zapisy w treści m.p.z.p. określające zasady ochrony spuścizny kulturowej regionu, wynikające m.in. z uzgodnień projektów planów z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Przemyślu.
- 1) Uchwała Nr 93/XLVI/09 z dnia 29 grudnia 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Rozszerzenia cmentarza w Dachnowie” (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 10 z dnia 8 lutego 2010 r., poz. 207).
 - 2) Uchwała Nr XVIII/3/2012 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 27 stycznia 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów usługowo-mieszkalnych w Cieszanowie i Nowym Siole” (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z dnia 14 marca 2012 r. , poz. 615).
 - 3) Uchwała Nr XLIV/66/2013 Rady Gminy i Miasta Cieszanów z dnia 16 października 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego “Obwodnica drogi wojewódzkiej Nr 865 dla miasta Cieszanowa” (Dz. U. Woj. Podkarpackiego z 2013 r. poz. 3808)
 - 4) Uchwała Nr III/7/2015 Rady Gminy i Miasta Cieszanów z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Zespół Dworsko- Parkowy w Nowym Siole” (Dz. U. Woj. Podkarpackiego z 2015 r. poz. 559)
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Cieszanów na lata 2006 - 2020. Wyznaczonym w dokumencie długofalowym celem jest zrównoważony rozwoju gminy poprzez dążenie do zaspokojenia aspiracji rozwojowych obecnego i przyszłego pokolenia. W

² m.p.z.p. określające zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i obowiązujące na dzień opracowania niniejszego programu w załączniku nr 1

kontekście gminy Cieszanów istotne będą działania zmierzające do eksponowania tradycji kulturowej i walorów przyrodniczych miejscowości jako szczególnej wartości, godnej zachowania i pielęgnacji. Przyczyni się to do poprawy warunków życia zarówno ludności wiejskiej i miejskiej jak i zwiększenia funkcji gospodarczych i społecznych obszarów wiejskich. Do wysoce istotnych zadań z punktu widzenia opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego należy promocja rekreacji i wypoczynku w gminie w oparciu o wykorzystanie naturalnych walorów gminy (dziedzictwa kulturowego bazującego na wielonarodowej, wielokulturowej i wielowyznaniowej historii regionu) oraz dalszy rozwój form ochrony przyrody na terenie gminy. Pierwszy z wymienionych celów pozwoli stworzyć unikalny produkt marketingowy jaki stanowią liczne obiekty zabytkowe, układy przestrzenne oraz zespoły pałacowo - folwarczne na obszarze administracyjnym gminy, natomiast drugie zadanie ma na celu ochronę najcenniejszych terenów przyrodniczych przed postępującym i powszechnym zjawiskiem suburbanizacji.

5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Gmina Cieszanów (7269 mieszkańców) jest położona we wschodniej części województwa podkarpackiego, w centralnej części powiatu Lubaczowskiego. Miejscowość graniczy od wschodu z gminą Horyniec - Zdrój, od północy z gminą Narol, od południa z gminą Lubaczów, południowy – zachód wyznacza miejscowość Oleszyce i od zachodu z gminą Stary Dzików oraz Obsza (woj. Lubelskie).

Gmina Cieszanów położona jest w północnej części Płaskowyżu Tarnogrodzkiego, jednego z mezoregionów Kotliny Sandomierskiej, w obrębie Garbu Tarnogrodzkiego, na północ od rzeki Lubaczówki. Granica między Płaskowyżem Tarnogrodzkim a sąsiadującym z nim Roztoczem przebiega niedaleko krańców gminy. Region jest płaskowyżem ukształtowanym pofałdowanymi wysoczyznami, osiągającym wysokość od 220 do 280 m n.p.m. (maksymalnie 284 m) a względnie od 30 do 60 m. Rzeźba terenu jest głównie monotonna, urozmaicona wałami piaszczystymi i pagórami wydmyowymi. Płaskowyż zbudowany jest z itów mioceńskich, na których zalegają przykryte lessem gliny i piaski czwartorzędowe, co daje regionowi charakter rolniczy (55% powierzchni gminy stanowią użytki rolne). Na terenie gminy znajdują się kompleksy wielogatunkowych lasów (głównie iglastych) - ok. 38% powierzchni gminy. Zbiorowiska wodne stanowią stawy (powstałych w miejscach po dawnych bagnach i mokradłach) zalewy, rzeki oraz ciek wodne.

Niezwykłe walory przyrodnicze tych terenów sprawiły, że utworzono tam:

- Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej, który obejmuje północne tereny gminy z licznymi zalesieniami i ciekami i zbiornikami wodnymi. Powierzchnia 1.897 ha – 8,65% powierzchni gminy.
- Południowo - roztoczański Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący swym zasięgiem północno-wschodnie tereny gminy. Powierzchnia 13.181 ha – 60% powierzchni gminy.
- Rezerwat Przyrody „Jedlina” – rezerwat leśny o powierzchni 66,97 ha, zlokalizowany w kompleksie leśnym „Wielki Las”, zajmujący południowo-wschodnią część obszaru gminy. Głównym celem utworzenia rezerwatu jest potrzeba zachowania cennego starodrzewia jodłowego.
- Rezerwat Przyrody „Tepiły” – rezerwat leśny nad rzeką Paucza, w kompleksie Puszczy Solskiej, powierzchnia 190 ha, usytuowany po obydwu stronach granicy gmin Cieszanów – Narol.
- Rezerwat Przyrody „Bruszczyn” – rezerwat leśny o pow. 195 ha, usytuowany pomiędzy potokami Gnojnik – Bruszcza, w środkowo - wschodniej części gminy.
- Użytek ekologiczny „Dzikowskie Bagno” o powierzchni 0,48 ha,
- Użytek ekologiczny „Za Dachnowskimi Łakami” o powierzchni 3,03 ha,
- Użytek ekologiczny „Koman” w Nowym Lublińcu, powierzchnia 65,53 ha.
- Użytek ekologiczny „Sopilne”, powierzchnia 95,51 ha.

Gmina Cieszanów stanowi obszar o powierzchni 219,4 km². Miasto znajduje się na skrzyżowaniu dwóch dróg wojewódzkich 865 relacji Jarosław – Bełżec, o wysokim znaczeniu w układzie komunikacyjnym województwa ze względu na dogodny dojazd do przejścia granicznego w Hrebennem oraz 863 relacji Nisko – Tarnogród – Cieszanów. Przez gminę przebiega również droga powiatowa nr 1656 R relacji Cieszanów - Nowe Siolo oraz drogi gminne.

Pierwsze³ wzmianki na temat wsi Cieszanów pochodzą z 1496 r. Wzrost osadnictwa na tym terenie był efektem powstania Zamościa w 1580 r. i otwarcia szlaku handlowego z Jarosławia. Starania o lokację własnego miasta podjął starosta samborski - Stanisław Cieszanowski z Cieszanowic herbu Jelita, który zakupił część majątku w Nowym Siolo będąc

³ Materiał źródłowy: <http://www.roztocze.info/niezb%C4%99dNIK-turysty/index-miejscowo%C5%9Bci/139-cieszan%C3%B3w-historia-miasta.html> oraz http://test.cieszanow.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=11

już właścicielem wsi Podemsczyny, Łówczy i Chotylubia. W 1590 r. nastąpiła lokacja miasta Cieszanów na prawie magdeburskim. Na przełomie XVI i XVII w. ludność Cieszanowa parała się głównie rolnictwem, rzemiosłem i handlem. Najwięcej było szewców, kuźnierzy i tkaczy. Byli też kowale, ślusarze, stelmachowie, cieśle, bednarze, piekarze, rzeźnicy, słodownicy, piwowarzy, powroźnik, maziarz, lepiarz, oraz rzemieślnik rusznikarz. Już od 1593 r. funkcjonowała w mieście papiernia. Działał także młyn oraz browar. Przez Cieszanów przebiegał ważny szlak handlowy prowadzący ze Lwowa do Gdańska. Wszystko to sprawiało, że Cieszanów był ważnym ośrodkiem rzemieślniczym oraz handlowym, co potęgowało rozwój miasta w tamtym okresie. Po śmierci Stanisława Cieszanowskiego miasto przechodziło z rąk do rąk - przez chwilę było własnością Wierzbickich herbu Nieczuja, następnie Lipskich herbu Grabie, aby w 1637 r. przejść na własność Jana Bełżeckiego, herbu Jastrzębiec, który kupił też Nowe Sióło i Chotylub. Po śmierci Jana Bełżeckiego w 1642 r. majątek przypadł w spadku najstarszemu synowi - Aleksandrowi Stanisławowi pełniącemu wówczas funkcję wojewody podolskiego. Okres ten nie był obiecujący dla Cieszanowa. Rozwój gospodarczy miasta przechodził załamanie spowodowane licznymi epidemiami chorób zakaźnych ale również działaniami wojsk własnych i obcych siejącymi spustoszenie, pożary i zniszczenia. W 1648 r. miasto przeżyło najazd Kozaków Chmielnickiego. W 1655 r. wojska szwedzkie dokonały ataków grabieżczych na tych terenach. Rok 1672 to ciąg dalszy ataków wojsk obcych – Tatarów, którzy w tym samym roku ponieśli klęskę z rąk wojsk hetmana Jana Sobieskiego pod Cieszanowem. Jan III Sobieski w 1681 r. Będąc już królem, potwierdził prawa miejskie Cieszanowa, a do herbu miasta dodał szyszak z trzema pióropuszcami, chorągwie, miecze, lufy armatnie i kule. Po I rozbiórce w 1772 r. Cieszanów i okoliczne wsie znalazły się pod panowaniem Habsburgów. Po wejściu Cieszanowa w skład Austrii włączono go do powiatu tomaszowskiego w cyrkule (odpowiednik powiatu) bełskim, a następnie w cyrkule żółkiewskim. Historia pokazuje, że przez krótki okres Cieszanów był w posiadaniu Jana Zamojskiego, który nabył też Nowe Sióło, Chotylub i Łówczę. W tymże czasie uruchomiono cegielnię. W 1788 r. zlikwidowano zakon dominikanów (w 1800 r. dominikanie zbudowali kościół murowany) i parafia została przejęta przez duchowieństwo świeckie. Kolejnymi posiadaczami Cieszanowa byli Rojowscy herbu Cholewa, (po których to miasto zatrzymało herb) na ten też okres przypadło zniesienie pańszczyzny w 1828 r. Zachowane dokumenty informują, że w 1785 r. Cieszanów liczył 1462 mieszkańców, zaś 1801 r. - 1534. Cieszanów może pochwalić się męstwem i odwagą biorąc pośredni udział w polskich zrywach niepodległościowych. W 1809 r. przez miasto przemaszerowały wojska polskie Księstwa Warszawskiego. Natomiast w 1863 r. podczas trwania powstania styczniowego mieszkańcy miasta brali udział w przekazaniu z Galicji broni i amunicję oraz środki pierwszej pomocy a także wystawili swoich ochotników do walk.

Cieszanów stworzył również największy w Galicji szpital dla poszkodowanych w bitwie pod Kobylanką w maju 1863 r. powstańców. Miejscowe cmentarze służyły jako miejsca pochówku zmarłym powstańcom. Szwadron huzarów węgierskich podczas trwania powstania, stacjonował w mieście, w celu utrzymania porządku nad granicą. Cieszanów znów miał przed sobą lata świetności - rozwijało się polskie życie kulturalne, społeczne oraz sportowe. W 1871 r. zorganizowano oddział Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego. W 1870 r. uruchomiono Ochotniczą Straż Pożarną, następnie Towarzystwo Kasynowe z czytelnią, Towarzystwo Dobroczynności (1884 r.), Stowarzyszenie Mieszczańskie "Gwiazda" (1904 r.), Stowarzyszenie Gimnastyczne "Sokół", drużynę skautowską, bartoszkową, strzelecką, oraz inne, z których na wymienienie zasługuje koło Polskiego Stronnictwa Ludowego. W 1904 r. swoją działalność rozpoczęło Towarzystwo Zaliczkowe, następnie w 1904 r. Spółka Oszczędności i Pożyczek. Miasto przeżywało znowu okres swego rozwoju, także pod względem oświaty. W Cieszanowie czynna była 5-klasowa szkoła ludowa, do której uczęszczały też dzieci z pobliskich wsi i miasteczek. Dalszą naukę kontynuowano w szkołach średnich (Jarosławiu, Lwowie, Przemyślu) oraz wyższych (Krakowie, Lwowie). Wybuch I wojny światowej ponownie zahamował rozwój miasta. Dnia 9 września 1914 r. wojska austro-węgierskie poniosły klęski w bitwach pod Komarowem i Zamościem, w wyniku czego rozpoczęły odwrót. Dnia 11 września 1914 r. do Cieszanowa wkroczyły wojska rosyjskie i stacjonowały tutaj do 18 czerwca 1915 r. Rosjanie niszczyli wszystko co stanęło im na drodze – istniejące wówczas obiekty handlowe, zakłady rzemieślnicze, żydowskie zostały spustoszone. W trakcie trwających działań wojennych miasto zniszczono w pożarach, a władze powiatowe tymczasowo zostały przeniesione do Lubaczowa. Koniec Wojny i rozpad monarchii Austro – Węgierskiej skutkowało tym, że 1 listopada 1918 r. Ukraińcy przejęli władzę w Cieszanowie. Zanim doszło do przejścia władzy, wojska ukraińskie rozgromili służby bezpieczeństwa, a następnie aresztowali organizatorów obrony miasta i rozstrzelali ich w Niemirowie. Zbawienna data dla miasta to 6 grudnia 1918 roku kiedy to nastąpiło Wyzwolenie Cieszanowa. Oddziały ukraińskie musiały ustąpić pod silnym naporem legionistów polskich dowodzonych przez generała Jarosza. Administracyjnie Cieszanów należał do województwa lwowskiego. W 1919 r. władze powiatowe wróciły do Cieszanowa, żeby 1 stycznia 1923 r. ponownie jednak już na stałe powrócić do Lubaczowa na mocy podjętych decyzji. Pierwszy Powszechny Spis Ludności informuje, że Cieszanów liczył 2282 mieszkańców. Miasto Cieszanów było nadal ważnym ośrodkiem życia kulturalnego. Rozwijały się różne organizacje społeczne i polityczne. W Cieszanowie znajdowały się liczne instytucje tj. sąd grodzki, ekspozytura urzędu skarbowego, szkoła powszechna III stopnia, poczta, urząd katastralny, kasa chorych i inne. W 1921 r. uruchomiono zakład produkcyjny wozów "Agra". Oprócz tego w mieście były czynne 2

młyny, 2 kruparnie, olejarnia, 5 hurtowni, 7 restauracji, 2 hotele, a także liczne sklepy i warsztaty rzemieślnicze. Działała Kasa Stewczyka (powstała z połączenia Spółki Oszczędności i Pożyczek). Staraniem władz miejskich uruchomiono seminarium nauczycielskie, dzięki któremu w latach 1925-1932 sporo młodzieży zdobyło wykształcenie i zawód. Źródła historyczne podają, że w 1939 r. było tutaj 3 lekarzy, 1 weterynarz, kilku adwokatów i notariuszy. Dnia 7 września 1939 r. - tydzień po wybuchu II wojny światowej, miasto zostało zbombardowane przez wojska Hitlera. 12 września 1939 r. Cieszanów został zajęty przez Niemców. Aresztowano władze administracyjne miasta tj. burmistrza Bolesława Bajorskiego, Sekretarza Zarządu Miejskiego - Jana Kopfa, a także kierownika tutejszej szkoły - Kazimierza Kalecińskiego. Po wycofaniu się Niemców weszły na krótko żołnierze Armii Czerwonej. Następnie po opuszczeniu miasta przez Rosjan została ustawiona linia demarkacyjna. Żydzi wyjechali na teren włączony do Związku Radzieckiego. Cieszanów znalazł się w obrębie Generalnego Gubernatorstwa - okupowanego obszaru przez III Rzeszę. Administracyjnie przydzielony został do powiatu tomaszowskiego, a po jego likwidacji wszedł w skład powiatu zamojskiego (dystrykt lubelski). W mieście zakwaterowano straż graniczną oraz wojsko, które wiosną 1940 r. przystąpiło do budowy drogi strategicznej Zamch - Żuków. Hitlerowcy zniszczyli wówczas żydowski cmentarz, nagrobki użyto na budowę szosy. Dla sprowadzonych Żydów założono obóz przymusowej pracy (więźniowie byli zmuszani do kopania umocnień nadgranicznych). W Cieszanowie Niemcy utworzyli getto, które zlokalizowano wokół synagogi. W getcie przetrzymywano Żydów sprowadzonych z okolicznych wsi. Po wybuchu wojny niemiecko-radzieckiej, w czerwcu 1941 r. Cieszanów opuściły na jakiś czas oddziały Wehrmachtu i Grenzschutzu. Mieszkańcy Cieszanowa nie poddawali się okupantowi, już w 1939 r. powstały pierwsze zręby konspiracji. W samej miejscowości istniały dwie placówki Armii Krajowej. Wiosną 1944 r., w wyniku zagrożenia ze strony Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA), mieszkańcy zaczęli opuszczać miasto i wyjeżdżać za rzekę San. W dniu 2 maja 1944 r., partyzantom udało się ewakuować większość pozostałej ludności do Rudy Różanieckiej. W nocy z 2 na 3 maja Cieszanów został doszczętnie spalony przez oddział upowców. Taki sam los spotkał pobliskie wsie Kowalówkę i Doliny. W lipcu 1944 r. Cieszanów zajęły wojska radzieckie. Okres powojenny to czas wyczerpanej pracy w celu odbudowania tkanki miejskiej (domy i miejsca pracy zostały zniszczone i strawione ogniem), struktury władzy i życia lokalnego mieszkańców. Pierwszym powojennym burmistrzem Cieszanowa został Paweł Lisowski. Do pierwszych kroków należało zorganizowanie posterunku Milicji Obywatelskiej, uruchomienie urzędu pocztowego oraz rozpoczęcie edukacji w szkole. Kolejnym krokiem było wyłączenie Cieszanowa z powiatu tomaszowskiego i włączenie do lubaczowskiego, który wszedł w skład województwa rzeszowskiego. Ze względu na rozpoczęcie procesu przesiedlania ludności ukraińskiej do

ZSRR (1945) i na Ziemie Odzyskane (1947) status miejski Cieszanowa został zagrożony. Liczba mieszkańców diametralnie się obniżała by w 1946 r. osiągnąć liczbę 958. 18 lutego 1951 r. pod obrady Miejskiej Rady Narodowej wniesiony został projekt rezygnacji z praw miejskich i włączenia Cieszanowa do gminy zbiorowej. Po regulacji granic administracyjnych (odłączono Folwarki, a przyłączono Wolę Nowosielską i tzw. parcelację przynależną do Nowego Siola) liczba mieszkańców wzrosła do 1352. Władze miejskie dokładały starań w celu uruchomienia tkalni i cegielni oraz innych placówek handlowych umożliwiających rozwój gospodarczy miasta. Konieczne było również uruchomienie placówek oświatowych, służby zdrowia oraz doprowadzenie sieci energetycznych, które podnosiły standard życia mieszkańców. Kolejne lata owocowały w nowe inwestycje budowlane (domy murowane, pawilony handlowe itd.) Przeprowadzona reforma administracyjna skutkowałą rozpoczęciem działalności Urzędu Miasta i Gminy Cieszanów. W skład gminy weszły następujące sołectwa: Chotyłub, Dachnów, Folwarki, Niemstów i Nowe Siolo z gromady Dachnów, Kowalówka, Nowy Lubliniec, Stary Lubliniec i Żuków z gromady Nowy Lubliniec, oraz Gorajec z gromady Płazów. Na tym terenie 1 października 1977 r. uległy zmianie nazwy następujących miejscowości: Chotyłub na Lubice, Dachnów na Jaworzynę, Gorajec na Dąbrowę i Niemstów na Chmielowice. Po likwidacji trójstopniowego podziału administracyjnego Cieszanów znalazł się w obrębie województwa przemyskiego.

W latach 1973 - 75 na ziemiach gminy Cieszanów rozpoczęto porządkowanie ewidencji gruntów. Liczne tereny wymagały dokonania scalenia ze względu na istniejące podziały (posiatkowane działki). Kolejne lata zaowocowały powstaniem licznych osiedli mieszkalnych. Pierwszym Burmistrzem Miasta i Gminy Cieszanów był Jan Kowal, którego w następnych wyborach zastąpił wcześniejszy naczelnik Edward Dziaduła. Aktualnie funkcję Burmistrza Miasta i Gminy Cieszanów od 2002 r. sprawuje Zdzisław Zadworny. W wyniku reformy administracyjnej kraju od 1 stycznia 1998 r. Cieszanów należy do powiatu lubaczowskiego w województwie podkarpackim.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Obiekty o wysokiej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej zlokalizowane na obszarze gminy Cieszanów są wpisane do rejestru zabytków Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu.

Podstawą wpisana do rejestru zabytku nieruchomego jest decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub wniosek właściciela lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się obiekt zabytkowy. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księgach wieczystych nieruchomości na wniosek WKZ, na podstawie ostatecznej

decyzji o wpisie zabytku do rejestru. Zgodnie z art. 9 *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru oraz nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Wpis do rejestru układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwości wydania decyzji o wpisie do rejestru wchodzących w skład tych układów lub zespołu zabytków nieruchomych. Decyzja o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru, na wniosek WKZ, stanowi podstawę wpisu w katastrze nieruchomości. Na wniosek WKZ informację o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Poniżej krótka charakterystyka niektórych obiektów znajdujących się w rejestrze Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu o znaczeniu regionalnym:

Cerkiew greckokatolicka pod wezwaniem Św. Jerzego w Cieszanowie – Zespół cerkiewny składa się z: cerkwi, dzwonnicy oraz bramy ogrodzeniowej. Cerkiew wzniesiona w 1900r., murowana z cegły, tynkowana, na rzucie zbliżonym do krzyża greckiego, na skrzyżowaniu naw pokryta kopułą z ośmiobocznym bębniem. Prezbiterium zamknięte trójboczne, do którego od strony północnej i południowej przylegają pastoforia. Dachy nad prezbiterium, nawie i ramionach transeptu dwuspadowe, kryte blachą. Dzwonnica z początku XX wieku, murowana, parawanowa. Brama ogrodzeniowa wykonana z metalowych kutych prętów.

Synagoga w Cieszanowie – synagoga znajdująca się w Cieszanowie przy ulicy Skorupki 7. Synagoga została zbudowana w 1889 roku. Podczas II wojny światowej hitlerowcy zdewastowali synagogę. Po wyzwoleniu miasta w 1944 roku, synagoga została przeznaczona na magazyn. Od początku lat 90 XX wieku budynek stoi opuszczony w stanie zamkniętej ruiny. Murowany budynek synagogi wzniesiono na planie kwadratu. Z dwóch stron dobudowane są dobudówki, w których znajdował się babiniec oraz instytucje gminy żydowskiej. W środku zachowała się jednoprzestrzenna sala modlitwenna obecnie bez śladów po dawnym wyposażeniu oraz malowidłach naściennych. Pierwotne wysokie półokrągłe zakończone okna zostały po wojnie zamurowane, a w ich dolnej części przekuto mniejsze kwadratowe otwory okienne.

Zespół cerkwi grecko-katolickiej wraz z dzwonnica i drzewostanem, później kościół rzym.-kat. p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Dachnowie - powstała w 1755 r. Cerkiew drewniana, na podmurówce kamiennej, oszalowana deskami. Prezbiterium zakończone 5-bocznie. Nad częścią centralną kopuła na 8-bocznym bębnie. Pokrycie dachu

z blachy. Dzwonnica konstrukcji słupowej, na podmurówce kamiennej, oszalowana deskami z prześwietem arkadowym. Dach namiotowy kryty blachą. Po II wojnie światowej wykorzystywana jako kościół parafialny obrządku rzym.-kat., od 1992 r. nie użytkowana.

Zespół dworsko-parkowy w Nowym Siole - XVII - wieczny murowany dwór, który w przeszłości pełnił funkcje obronne. Zbudowano go na rzucie wydłużonego prostokąta. Od frontu widoczny był portyk i wsparty na czterech filarach taras. W XIX w. budynek przebudowano, a w czasie II wojny światowej uległ częściowemu zniszczeniu. Ruiny dworku otacza duży park z przełomu XVIII i XIX wieku. Przed fasadą frontową rozciąga się duży trawnik, tzw. parter ogrodowy. Park porasta starodrzew, wokół którego zachowały się resztki bastionowej fortyfikacji z XVII wieku, na którą składają się fosy i wały obronne.

Cerkiew greckokatolicka, ob. kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP wraz z dzwonnica w Nowym Siole - Cerkiew murowana, wzniesiona w 1907 r. na rzucie krzyża, z prezbiterium zamkniętym trójbocznie, po którego obu stronach dobudowana zakrystia i składzik. W miejscu przecięcia się naw bęben z kopułą, zwieńczoną ażurową latarnią cebulastym hełmie i krzyżem. Dach nad prezbiterium wielospadowy, nad nawami dwuspadowy. Pokrycie dachów z blachy. Obok cerkwi parawanowa dzwonnica, murowana z cegły, otynkowana.

Cerkiew p.w. Opieki Najświętszej Marii Panny w Chotylubiu - Cerkiew drewniana wybudowana ok.1888r. Na kamiennej podmurówce, partia dolna cerkwi nieoszacowana, nad okapnikiem krytym blachą – oszalowana deskami. Prezbiterium zakończone ścianą prostą. Nad nawą głową i prezbiterium kopuły na 8-bocznym bębnie zakończone sygnaturką

Cerkiew greckokatolicka p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny wraz z dzwonnica, ob. kaplica filialna kościoła rzymsko – katolickiego w Gorajcu - Cerkiew drewniana – najstarszą część datuje się na 1586 r., odnowiona w 1835 r. Orientowana, trójdzielna, na planie podłużnym, konstrukcji zrębowej, nakryta trzema kopułami – kopuła centralna piramidalna z odłoniętą do wewnątrz konstrukcją belkową. Kopuły kryte gontem i częściowo blachą. W 1903 r. dobudowano 2 boczne ramiona. Cerkiew należy do najcenniejszych obiektów drewnianej architektury cerkiewnej.

Cerkiew greckokatolicka p.w. Najświętszej Marii Panny, ob. kaplica filialna kościoła rzymsko – katolickiego w Kowalówce - Pochodzi z II połowy XVIII w. Cerkiew na podmurówce kamiennej, oszalowana deskami, z prezbiterium zakończonym ścianą prostą. Dwie kopuły na 8-bocznych bębnach – nad prezbiterium i babińcem. Kopuły i dach kryte blachą. Cerkiew posiada bogate wyposażenie wnętrza.

Cerkiew greckokatolicka p.w. Przemienienia Pańskiego w Nowym Lublińcu - Cerkiew murowana, zbudowana w 1908r. na rzucie krzyża łacińskiego, trójnawowa z transeptem i prezbiterium zamkniętym trójbocznie, po którego obu stronach pastoforia, a także chór poprzedzony kruchtą, nakryte dachem dwuspadowym. Nawy boczne posiadają dachy pulpitowe. Pokrycie dachów z blachy.

Zespół cerkwi greckokatolicka, ob. kościoła paraf., składający się z kościoła p.w. Przemienienia Pańskiego, dzwonnicy i pozostałości starodrzewu w Starym Lublińcu - Cerkiew murowana w obecnym kształcie wzniesiona w latach 1926-27 na planie krzyża greckiego, nawę główną w miejscu przecięcia ramion i transeptu, przykrywa hełmowa kopuła na wysokim tamburze, zwieńczona krzyżem. Całość zadaszona wykonano z blachy. ramiona transeptu i prezbiterium zakończone są półkoliście, a w każdym z nich znajdują się półkoliście zakończone okna, doświetlające wnętrze. w kątach ramion dobudowano cztery niewielkie pomieszczenia. Nad wejściem głównym umieszczono mały balkon, na który prowadzą drzwi wyjściowe z chóru. Drzwi te flankują półkolumny i prostokątne okienka. całość zwieńczona jest ozdobnym falistym przyczółkiem z trzema owalnymi blendami. Fasada nad drzwiami głównymi oraz dachy nad ramionami transeptu i nad prezbiterium zwieńczone są falistymi szczytami z metalowymi krzyżami. Ponadto obok budynku świątyni od str. zach. usytuowana jest dzwonnica murowana z cegły i otynkowana, parawanowa - na poziomie dolnym z trzema arkadami, na poziomie górnym z dwoma arkadami, kryta blachą i zwieńczona metalowym krzyżem, wzniesiona w 1927 r.

Cerkiew grecko – katolicka, ob. kościół rzymsko - katolicki p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Niemstowie - Cerkiew murowana, wzniesiona w 1910 r., na rzucie krzyża łacińskiego, prezbiterium zamknięte trójboczne – po obu jego stronach zakrystie, w miejscu przecięcia się naw kopuła na wysokim tamburze. Tambur, przykryty hełmem dwukondygnacyjnym, cebulastym. Dachy dwuspadowe, kryte blachą, nad ramionami naw sygnaturki.

Kościół rzymsko – katolicki pw. Św Wojciecha w Cieszanowie – kościół murowany, jednonawowy, barokowy, wykończony w 1800 roku. W roku 1901 poszerzony o dwie nawy boczne i wybudowano wieżę. Wewnątrz sklepienie kolebkowe, a w zakrystii i skarbczyku krzyżowo – kolebkowe. Ołtarz główny wykonany z drewna, polichromowany z przewagą bieli i złocień, restaurowany w 1996 r. W ołtarzu znajduje się obraz Matki Boskiej z dzieciątkiem z napisem z 1863 r. Na zasuwie oryginalny obraz św. Wojciecha. Ołtarze boczne drewniane. Na chórze znajdują się 10 głosowe organy z 1923 r. Przed wejściem do kościoła znajduje się rzeźba kamienna św. Wojciecha z 1999 r.

Wszystkie obiekty zabytkowe ujęte są w Gminnej Ewidencji Zabytków.

5.3.1. Uznanie za pomnik historii

Artykuł 15 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami informuje, że w Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może złożyć wniosek, o uznanie za pomnik historii zabytek nieruchomy, po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może przedstawić Komitetowi Dziedzictwa Światowego wniosek o wpis pomnika historii na "Listę dziedzictwa światowego" w celu objęcia tego pomnika ochroną na podstawie Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjętej w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. (Dz. U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190 i 191).

Na terenie gminy Cieszanów nie występują obiekty zabytkowe uznane za pomnik historii.

5.3.2. Utworzenie parku kulturowego

Parki Kulturowe tworzy się w celu objęcia kompleksową ochroną prawną krajobrazu odznaczającego się wyjątkowymi walorami kulturowo – przyrodniczymi, w celu utrzymania i wyeksponowania ukształtowanych w wyniku działalności człowieka, wyróżniających się krajobrazowo terenów zachowanymi zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej, a także innymi zabytkami istotnymi dla tego krajobrazu oraz elementami przyrody.

W odróżnieniu od parków krajobrazowych, powoływanych rozporządzeniem wojewody, parki kulturowe powoływane są przez samorządy lokalne. Podstawą prawną jest art. 16 i 17 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Na terenie gminy Cieszanów nie został utworzony park kulturowy.

5.3.3. Parki Krajobrazowe, rezerваты przyrody i pomniki przyrody

Na terenie Gminy Cieszanów znajduje się Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy w dolinie Brusienki. Został on powołany uchwałą Nr 36/VII/92 Rady Gminy i Miasta w Cieszanowie z dnia 18.08.1992 r. w celu ochrony cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego. Obejmuje on zbiornik wodny o powierzchni 0,4 ha, las o powierzchni 0,6 ha

i pastwisko o powierzchni 0,25 ha. Występują tu brzozy, sosny, lipy, dęby, modrzewie i jesiony, wokół zbiornika rosną wierzby.

Gmina Cieszanów wchodzi w obszar Roztoczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. ROChK obejmuje swoim zasięgiem teren północno - wschodniej części województwa podkarpackiego. Powierzchnia ogólna wynosi 32 174 ha (w granicach gminy Cieszanów znajduje się 13 181 ha, pozostałe gminy to Horyniec, Lubaczów i Narol oraz w miasto Narol). Spełnia on funkcję otuliny Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego i Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej. Roztoczański Obszar Chronionego Krajobrazu charakteryzuje się wysokim stopniem naturalności krajobrazu oraz dużą lesistością. Osobliwościami przyrodniczymi są kompleksy stawów i tereny bagienne.

Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej również znajduje się między innymi na terenie gminy Cieszanów (pozostałe gminy to Józefów, Aleksandrów, Łukowa, Obsza, Susiec i Narol) Park charakteryzuje się unikatowymi walorami przyrodniczymi, historycznymi, kulturowymi i krajobrazowymi Roztocza oraz Puszczy Solskiej, a w szczególności zwartych kompleksów leśnych o charakterze puszczańskim z charakterystyczną florą i fauną, a także bogactwa krajobrazowego dolin rzek. Powierzchnia Parku w 85% pokryta jest lasami. Występujące drzewostany to: bory sosnowe, buczyna z dużym udziałem jodły. Obszar parku stanowi Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Puszcza Solska” (PLB060008) należący do sieci Natura 2000. Jest to ostoja o randze europejskiej E 74. W Parku występują co najmniej 34 gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 14 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Zobaczyć tutaj można 135 gatunków ptaków lęgowych, w tym jedno z nielicznych w Polsce stanowisk lęgowych gadożera. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1 % populacji krajowej (C6) bociana czarnego, gadożera, głuszcza, orlika krzykliwego, puchacza, trzmielojada, leleka, w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują bielik, cietrzew, żuraw, derkacz, zimorodek. Chroniony obszar to ostoja puszczańskiej fauny kręgowców istotna w skali regionu, z licznymi zagrożonymi i rzadkimi gatunkami - jedyne znane w Polsce stanowisko pluskwiaka. Do Głównych zagrożeń dla Natury 2000 Puszcza Solska zaliczamy czynniki związane pośrednio i bezpośrednio z działalnością człowieka tj. obniżenie wód gruntowych, wycinanie starych drzewostanów, niekontrolowana penetracja terenu przez ludzi, i kłusownictwo.

Na terenie gminy znajduje się obszar proponowany do włączenia do sieci Natura 2000 - Lasy Sieniawskie (PLH 180054). Obszar wymaga ochrony głównie ze względu na ważne dla Europy gatunki zwierząt z załącznika nr II Dyrektywy Siedliskowej i z załącznika I Dyrektyw Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe : bóbr europejski, kumak nizinny, pachnica dębowa,

traszka grzebieniasta, wilk, wydra. Istotnym zagrożeniem dla proponowanego terenu jest: rozwój a co za tym idzie intensyfikacja gospodarki, budowa melioracji, mających na celu osuszenie naturalnie podmokłych terenów oraz zwiększenie ich dostępności, kłusownictwo dla populacji wilka, działalność leśna, zbiór owoców runa leśnego dla populacji wilka (niepokojenie zwierząt), zwiększenie odstrzałów dzikich zwierząt, wzrost natężenia ruchu na drogach nr 77, 870, 865.

Na terenie gminy Cieszanów znajduje się również Rezerwat przyrody „Jedlina” utworzony w 1995 r. o powierzchni 66,97 ha. Rezerwat został stworzony z myślą o ochronie unikatowego w skali regionu drzewostanu jodłowego o dużym stopniu naturalności. Najstarsze jodły liczą około 150 lat. W rezerwacie przeważa bór mieszany wilgotny i grąd. Oprócz jodeł rosną tu także sosny i świerki, a z drzew liściastych – dęby, brzozy i graby.

Ponadto w fazie projektu są dwa kolejne rezerваты: „Tepiły” i „Bruszczyn”. Pierwszy z nich zlokalizowany będzie nad rzeką Pauczą, na granicy gmin Cieszanów i Narol. Najprawdopodobniej zajmie obszar wielkości około 190 ha. Drugi według założeń obejmie fragment kompleksów leśnych we wschodniej części gminy. Jego część wyznaczać będą potoki Gnojnik i Buszcza.

W gminie Cieszanów miejscami, które można uznać za użytki ekologiczne są nieużytkowane stawy, ciek wodne, kępy drzew i krzewów, tereny zabagnione, torfowiska, niektóre łąki i zadrzewienia śródpolne. Najwięcej takich miejsc znajduje się w okolicach Chotylubia, Gorajca i Dolin. W gminie Cieszanów występuje najwięcej powierzchniowych użytków, co stanowi 87,7 % użytków w skali powiatu lubaczowskiego. Na zdjęciu powyżej przedstawiono użytek ekologiczny „Komań” w miejscowości Nowy Lubliniec⁴. Pozostałe użytki to m.in.: „Dzikowskie Bagno”, „Za Dachnowskimi Łakami” i „Sopilne”.

Na terenie gminy Cieszanów występują pomniki przyrody, obejmujące następujące okazy starodrzewia:

- dwie lipy drobnolistne zlokalizowane w Starym i Nowym Lublińcu – na mocy Uchwały Nr 23/III/2002 Rady Miejskiej Cieszanowa z 24 maja 2002 r. w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody

⁴ Źródło: http://www.zpkprzemysl.pl/index.php?fsid=3&ssid=18&t=uzytki_ekologiczne

- dąb szypułkowy o obwodzie pnia mierzonym na wysokości 130 cm równym 385 cm, wysokości 30 m i wieku 140 lat. Drzewo rośnie na działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, będącej w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Oleszyce, oddział 47 b, działka ewidencyjna nr 1282 w obrębie geodezyjnym Niemstów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr 71/IX//2005 RM w Cieszanowie z dnia 29 listopada 2005 r.
- jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior* L.), wiek 120 lat, obwód pnia 370 cm, wysokość 28 m, rosnący w grupie trzech drzew o nazwie „Jesiony z Brunarówki” na terenie przedwojennej siedziby leśniczówki Chmielarnia/Brunarówka, działka nr ewid. 1271/1 w obrębie geodezyjnym Niemstów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr III/4/2010RM w Cieszanowie z dnia z dnia 29 grudnia 2010 r.
- jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior* L.), wiek 120 lat, obwód pnia 260 cm, wysokość 25 m, rosnący w grupie trzech drzew o nazwie „Jesiony z Brunarówki” na terenie przedwojennej siedziby leśniczówki Chmielarnia/Brunarówka, działka nr ewid. 1271/1 w obrębie geodezyjnym Niemstów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr III/4/2010RM w Cieszanowie z dnia z dnia 29 grudnia 2010 r.
- jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior* L.), wiek 120 lat, obwód pnia 230 cm, wysokość 25 m, rosnący w grupie trzech drzew o nazwie „Jesiony z Brunarówki” na terenie przedwojennej siedziby leśniczówki Chmielarnia/Brunarówka, działka nr ewid. 1271/1 w obrębie geodezyjnym Niemstów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr III/4/2010RM w Cieszanowie z dnia z dnia 29 grudnia 2010 r.
- sosna pospolita (*Pinus sylvestris* L.), o nazwie „Victoria”, wiek 140 lat, obwód pnia 360 cm, wysokość 27 m, rosnąca na działce nr ewid. 1285 w obrębie geodezyjnym Niemstów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr III/4/2010RM w Cieszanowie z dnia z dnia 29 grudnia 2010 r.
- modrzew europejski (*Larix decidua* Mill.), o nazwie „Wyniosły”, wiek 150 lat, obwód pnia 337 cm, wysokość 31 m, rosnący na działce nr ewid. 2929/1 w obrębie geodezyjnym Dachnów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr III/4/2010RM w Cieszanowie z dnia z dnia 29 grudnia 2010 r.
- wiąz szypułkowy (*Ulmus laevis* Pall.), wiek 180 lat, obwód pnia 390 cm, wysokość 21 m, rosnący w grupie dwóch drzew o nazwie „Limaki” na działce nr ewid. 2964 w obrębie geodezyjnym Dachnów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr III/4/2010RM w Cieszanowie z dnia z dnia 29 grudnia 2010 r.
- wiąz szypułkowy (*Ulmus laevis* Pall.), wiek 180 lat, obwód pnia 305 cm, wysokość 21 m, rosnący w grupie dwóch drzew o nazwie „Limaki” na działce nr ewid. 2964 w obrębie

- geodezyjnym Dachnów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr III/4/2010RM w Cieszanowie z dnia z dnia 29 grudnia 2010 r.
- dąb szypułkowy (*Quercus robur* L.), wiek 180 lat, obwód pnia 375 cm, wysokość 29 m, rosnący w grupie dwóch drzew o nazwie „Dęby Polskie” na placu przedwojennej gajówki, na działce nr ewid. 2960 w obrębie geodezyjnym Dachnów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr III/4/2010RM w Cieszanowie z dnia z dnia 29 grudnia 2010 r.
 - dąb szypułkowy (*Quercus robur* L.), wiek 180 lat, obwód pnia 315 cm, wysokość 28 m, rosnący w grupie dwóch drzew o nazwie „Dęby Polskie” na placu przedwojennej gajówki, na działce nr ewid. 2960 w obrębie geodezyjnym Dachnów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr III/4/2010RM w Cieszanowie z dnia z dnia 29 grudnia 2010 r.
 - dąb szypułkowy (*Quercus robur* L.), o nazwie „Ostaniec”, wiek 250 lat, obwód pnia 400 cm, wysokość 37 m, rosnący na działce nr ewid. 2968 w obrębie geodezyjnym Dachnów – uznany za pomnik przyrody na mocy uchwały nr III/4/2010RM w Cieszanowie z dnia z dnia 29 grudnia 2010 r.
 - dąb szypułkowy (*Quercus robur* L.) o nazwie "Pachołek", obwód pnia 470 cm, wysokość 38 m, rosnący na terenie prywatnej działki zagrodowej, działka ew. nr 1422 w obrębie geodezyjnym Dachnów, uznany za pomnik przyrody uchwałą nr LIII/23/2014 Rady miejskiej w Cieszanowie z dnia 29 maja 2014 r. współrzędne (N50.20685, E 23.09038).
 - Lipa drobnolistna (*Filia cordata* Mili.), o nazwie „Impresja”, obwód pnia 320 cm, wysokość 21 m, rosnąca przy drodze powiatowej na terenie wsi Chotylub, działka ewidencyjna nr 538 w obrębie geodezyjnym Chotylub, stanowiąca własność Gminy Cieszanów, uznany za pomnik przyrody uchwałą nr LIII/23/2014 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 29 maja 2014 r współrzędne (N 50.23586, E 23.21839).
 - czereśnia ptasia szypułkowa (*Cerasus avium*), o nazwie „Ptasia”, obwód pnia 290 cm, wysokość 30 m, rosnąca na terenie Nadleśnictwa Oleszyce, oddział nr 136 h, działka ewidencyjna nr 2968 w obrębie geodezyjnym Dachnów, uznany za pomnik przyrody uchwałą nr LIII/23/2014 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 29 maja 2014 r., współrzędne (N50.19816, E 23.08470).
 - dąb szypułkowy (*Quercus robur* L) o nazwie " Dąb z Brunarówki), wiek 140 lat , obwód 339 cm, wys. 26 m, Rośnie w kompleksie leśnym na terenie Nadleśnictwa Oleszyce, Leśnictwo Stary Dzików /oddz. leśny 25/, uznany za pomnik przyrody Uchwałą nr V/49/2019 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 28.02.2019r.

- wiąz szypułkowy (*Ulmus leavis*) o nazwie " Antoś Orłę Lwowskie", wiek 90 lat, obwód 355 cm, wys. 32m, Rośnie w kompleksie leśnym na terenie Nadleśnictwa Oleszyce, Leśnictwo Futory /oddz. leśny 60b/, dz. ew. 1293, w obrębie geodezyjnym Niemstów, współ. X:23.048633; Y:50:233804, uznany za pomnik przyrody Uchwałą nr V/49/2019 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 28.02.2019r.
- sosna zwyczajna (*Pinus sylvestris*) o nazwie " Emilia Plater", wiek 121, obwód 321, wys. 28m, Rośnie w kompleksie leśnym na terenie Nadleśnictwa Oleszyce, Leśnictwo Futory /oddz. leśny 95a/, dz. ew. nr 2937 w obrębie geodezyjnym Dachnów, współ. X:23.036167; Y:50,216785, uznany za pomnik przyrody Uchwałą nr V/49/2019 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 28.02.2019r.
- dąb szypułkowy (*Quercus robur* L) o nazwie " Kardynał Wyszyński", wiek 161 lat, obwód 461 cm, wys. 31m, Rośnie w kompleksie leśnym na terenie Nadleśnictwa Oleszyce, Leśnictwo Futory /oddz. leśny 95b/, dz. ew. nr 2937 w obrębie geodezyjnym Dachnów, współrzędne X:23.034747; Y:50.218278, uznany za pomnik przyrody Uchwałą nr V/49/2019 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 28.02.2019r.

5.3.4 Obszarowe wpisy do ewidencji zabytków

<p>CIESZANÓW</p>	<p>Historyczny układ urbanistyczny XVI/XVII w.</p>	<p>W centrum, obszerny rynek 100x100m, pozbawiony zabudowy historycznej, zniszczonej podczas wojny. Zachowane budynki o konstrukcji drewnianej i murowanej w liczbie ok 40. Znajdują się przy ul. A. Mickiewicza, J. Sobieskiego i Kościuszki.</p>
-------------------------	--	---

5.3.5. Ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

„Organ gminy zobligowany jest uwzględnić w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w ustaleniach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego każdy wskazany przez wojewódzkiego konserwatora zabytek nieruchomy. Należy podkreślić, że skoro ustawodawca w przepisach art. 18 i art. 19 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przewidział konieczność uwzględniania warunków ochrony zabytków w opracowaniach przestrzennych, jednocześnie dopuszczając możliwość wariantu przejściowego, jest oczywistym, że projekt planu miejscowego musi zostać uzgodniony z właściwym organem ochrony zabytków.

Gmina Cieszanów posiada aktualne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - uchwalona zmiana z dnia 12 czerwca 2018 r. przyjęta uchwałą nr LV/59/2018 Rady Miejskiej w Cieszanowie. Dla obszarów cennych pod względem walorów dziedzictwa kulturowego ustalono zasady ochrony dóbr kultury. Rozdział 6 opracowania pn. „Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej” określa zasady zagospodarowania obiektów oraz obszarów zabytkowych i stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na terenie gminy wprowadzając zakazy, nakazy i ustalenia wiążące władze gminy przy podejmowaniu decyzji na płaszczyźnie polityki przestrzennej. Ponadto wymienia zabytki architektury i budownictwa zlokalizowane na obszarze gminy Cieszanów w podziale na poszczególne miejscowości i zakres ochrony (tj. obiekty architektury wpisane do Wojewódzkiego rejestru zabytków, wykaz zabytków na terenie gminy wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków). W celu ochrony dziedzictwa kulturowego zabytków oraz dóbr kultury współczesnej studium wyznacza: STREFĘ „A” - ochrony

konserwatorskiej obszaru bardzo ważnego pod względem historycznym i kulturowym. Obejmuje obszary, na których elementy dawnego układu urbanistycznego zachowały się w stanie nienaruszonym lub jedynie nieznacznie zniekształconym. W strefie tej zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich nad wszelką prowadzoną współcześnie działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową. Wszelkie zmiany i zamierzenia inwestycyjne na tym obszarze powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i wymagają uzyskania pozwolenia.

Studium ustala:

- ochronę konserwatorską dla zabytków, obiektów i terenów wpisanych do rejestru zabytków,
- ochronę konserwatorską dla zabytków, obiektów i terenów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków,
- ochronę archeologiczną, mającą na celu zachowanie występujących w granicach strefy stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków. Wyznacza ona skupiska stanowisk archeologicznych. Przekształcenia ograniczone uwarunkowaniami ochrony i obserwacji archeologicznej. Wobec stanowisk wpisanych do rejestru zabytków ustala się zakaz prowadzenia prac budowlanych, dla wszystkich stanowisk archeologicznych.

Kształtowanie zabudowy i jej otoczenia dla terenów objętych ochroną konserwatorską, podlega następującym ustaleniom:

- należy zapewnić ochronę ciągów i osi widokowych poprzez odpowiednie kształtowanie zabudowy,
- należy dostosować skalę zabudowy do otoczenia, uwzględniając ukształtowanie wnętrza urbanistycznych i otwarc kierunkowych.

Obiekty zabytkowe – wpisane do rejestru zabytków – zaleca się dążyć do pełnej rewitalizacji obiektów wpisanych do rejestru zabytków, obejmując ochroną także ich otoczenie. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają realizacji zgodnie z przepisami odrębnymi.

W odniesieniu do obiektów objętych ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków obowiązują następujące ustalenia:

- w obiektach wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje zakaz wyburzania, rozbudowy, nadbudowy, zmiany formy dachu oraz zmiany formy elewacji;
- prace remontowe przy zabytkach wymagają jednoczesnego przeprowadzenia zabiegów konserwatorskich i rewitalizacyjnych;
- wszelka działalność inwestycyjna dotycząca obiektów wpisanych do rejestru zabytków wymaga pozwolenia ze strony Konserwatora Zabytków;
- prace budowlane, konserwatorskie, restauratorskie mogą być prowadzone jedynie w oparciu o wytyczne konserwatorskie, zgodnie z zatwierdzoną przez Konserwatora Zabytków dokumentacją;

- obiektom wpisanym do rejestru zabytków należy zapewnić właściwą ekspozycję, obowiązuje zakaz lokalizacji w ich bezpośrednim otoczeniu obiektów wielkogabarytowych, stanowiących nieodpowiednią dominantę w otaczającym krajobrazie.

W odniesieniu do zabytków występujących na omawianym terenie i ujętych w wykazie obiektów wyznaczonych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków, obowiązują następujące ustalenia:

- przedmiotem ochrony są:
 - charakterystyczne bryły zabytkowych budynków, kształty dachów,
 - rozwiązania architektoniczne, tradycyjny materiał,
 - historyczny wystrój elewacji;
- celem ochrony obiektów ujętych w ewidencji jest zachowanie tradycyjnej zabudowy wiejskiej, w tym zagrodowej, i małomiasteczkowej, jej tradycyjnych gabarytów i rozwiązań architektonicznych.

Celowym kierunkiem działania powinno być włączenie zabytków w sferę zainteresowań krajoznawczych, a także wykorzystanie ich, jako obiektów pełniących funkcje usług turystycznych i kulturalnych.

W rejonach stanowisk archeologicznych, w trakcie prowadzenia prac ziemnych należy zapewnić nadzór archeologiczny, a w razie konieczności, należy przeprowadzić archeologiczne badania ratownicze. Koszty takich prac archeologicznych i wykopaliskowych ponosi inwestor. Na tego typu prace należy uzyskać pozwolenie od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Gmina Cieszanów posiada dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla obszarów objętych ochroną konserwatorską. W roku 2012 r. uchwalono m.p.z.p. dla terenów usługowo – mieszkaniowych w Cieszanowie i Nowym Siole (uchwała nr XVIII/3/2012 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 27 stycznia 2012 r.). Gmina w pełni wykorzystwała tę formę ochrony zabytków, wyznaczając w planie granice stref ochrony konserwatorskiej stanowiska archeologicznego i wprowadzając zapisy dotyczące zakazu lokalizacji budynków na terenie objętym ochroną, ustalając parametr powierzchni biologicznie czynnej na poziomie 80% i zakazując grodzenia nieruchomości.

5.4 Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków

Zgodnie z art. 21 *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, z późn. zm.)* podstawa do sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami jest Gminna Ewidencja Zabytków.

Wykaz zabytków znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków Nieruchomych gminy Cieszanów stanowi załącznik nr 2 niniejszego opracowania.

5.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków gminy Cieszanów przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Nazwa obiektu	Rej. DWKZ	Dokumentacja fotograficzna
1.	Kościół rzym.-kat. w Cieszanowie	A/37 nr rejestru A – 448, (poprz. A – 310), dec. z dn. 29.11.1989 r 52/415/W 1978-06-29	
2.	cmentarz rzym.-kat. w Cieszanowie	nr rejestru A – 160, dec. z dn. 04.11.1986 r	
3.	Bud. dawnej plebanii rzym.-kat., ob. dom parafialny w Cieszanowie	nr rejestru A – 346, dec. z dn. 09.04.2009 r.	

4.	Budynek synagogi w Cieszanowie ob. Dom Dziennego Pobytu w Cieszanowie	nr rejestru A – 129, dec. z dn. 13.05.2005 r.	
5.	Pomnik Jana III Sobieskiego w Cieszanowie	nr rejestru A – 406, dec. z dn. 26.02.2010 r.	
6.	Zespół dworsko-parkowy w Nowym Siole	nr rejestru A – 669 (poprz. A – 220), dec. z dn. 21.05.1987 r	
7.	Cerkiew p.w. Opieki Najświętszej Marii Panny w Chotylubiu	nr rejestru A – 222, dec. z dn. 12.06.1987 r.	
8.	Cerkiew p.w. Św. Jerzego w Cieszanowie Ob. Centrum Koncertowo – Wystawiennicze w Cieszanowie	nr rejestru A – 131, dec. z dn. 15.07.2005 r.	

			
9.	Zespół cerkwi gr.-kat. wraz z dzwonnica i drzewostanem, późn. kościół rzym.-kat. p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Dachnowie	nr rejestru A – 254, dec. z dn. 07.09.1987 r.	
10.	Cerkiew gr.-kat. p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny wraz z dzwonnica, ob. kaplica filialna kościoła rzym.-kat. W Gorajcu	Nr rejestru A – 157, dec. z dn. 29.09.1986 r	
11.	Cerkiew gr.-kat. p.w. Najświętszej Marii Panny, ob. kaplica filialna kościoła rzym.-kat w Kowalówce	nr rejestru A – 242, dec. z dn. 19.08.1987 r.	

12.	Cerkiew gr.-kat., ob. kościół rzym.-kat. p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Niemstowie	nr rejestru A – 69, dec. z dn. 24.02.2003 r.	
13.	Cerkiew gr.-kat. p.w. Przemienienia Pańskiego w Nowym Lublińcu	nr rejestru A – 883, dec. z dn. 28.04.1998 r.	
14.	Cerkiew gr.-kat., ob. kościół rzym.-kat. p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z dzwonnica w Nowym Siole	nr rejestru A – 73, dec. z dn. 04.06.2003 r.	
15.	Zespół cerkwi gr.-kat., ob. kościoła paraf., składający się z kościoła p.w. Przemienienia Pańskiego, dzwonnicy i pozost. starodrzewu w Starym Lublińcu	nr rejestru A – 764, dec. z dn. 24.02.2012 r.	

16.	Cmentarz greckokatolicki m. Chotylub	nr rejestru A – 773, dec. z dn. 03.10.1994 r.	
17.	Cmentarz grecko - katolicki m. Gorajec	nr rejestru A – 697, (poprz. A – 774), dec. z dn. 03.10.1994 r.	
18.	Cmentarz greckokatolicki m. Kowalówka	nr rejestru A – 603, dec. z dn. 19.05.1993 r	
19.	Cmentarz rzymsko – katolicki(d. grecko - katolicki) m. Niemstów	nr rejestru A – 775, dec. z dn. 30.10.1994 r.	

20.	Cmentarz greckokatolicki m. Nowy Lubliniec	nr rejestru A – 512, dec. z dn. 16.07.1992 r	
21.	Cmentarz rzymsko – katolicki (d. grecko – katolicki) m. Nowe Siolo	nr rejestru A – 673, dec. z dn. 03.09.1994 r.	
22.	Cmentarz grecko – katolicki m. Stary Lubliniec	nr rejestru A – 498, dec. z dn. 16.07.1992 r.	
23.	Budynek spichlerza dworskiego	Nr rejestru A – 1502, Dec. z dn. 11.12.2017	

Reasumując gmina Cieszanów posiada 23 obiekty zabytkowe wpisane do rejestru PWKZ, w tym 12 obiektów sakralnych (również całe zespoły: cerkiew, dzwonnica, starodrzew), ponadto 8 cmentarzy, 1 zespół dworsko parkowy, budynek gospodarczy(spichlerz) i 1 pomnik. Obiekty te wpisane zostały do Gminnej Ewidencji Zabytków Nieruchomych Gminy Cieszanów.

Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków.

Lp.	Nazwa obiektu	Stan techniczny	Własność
1.	Kościół rzym.-kat. w Cieszanowie	4	Parafia rzymsko-katolicka w Cieszanowie
2.	Cmentarz rzym.-kat. w Cieszanowie.	4	Parafia rzymsko-katolicka w Cieszanowie
3.	Bud. dawnej plebanii rzym.-kat., ob. dom parafialny w Cieszanowie	4	Parafia rzymsko-katolicka w Cieszanowie
4.	Budynek synagogi w Cieszanowie	1	Gmina Cieszanów
5.	Pomnik Jana III Sobieskiego w Cieszanowie	5	Gmina Cieszanów
6.	Zespół dworsko-parkowy w Nowym Siole	2	Gmina Cieszanów
7.	Cerkiew p.w. Opieki Najświętszej Marii Panny w Chotylubiu	3	Skarb Państwa
8.	Cerkiew p.w. Św. Jerzego w Cieszanowie	4	Gmina Cieszanów
9.	Zespół cerkwi gr.-kat. wraz z dzwonnica i drzewostanem, późn. kościół rzym.-kat. p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Dachnowie	3	Skarb Państwa
10.	Cerkiew gr.-kat. p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny wraz z dzwonnica, ob. kaplica filialna kościoła rzym.-kat. w Gorajcu	4	Skarb Państwa, od 2007 r. Parafia rzymsko-katolicka w Cieszanowie
11.	Cerkiew gr.-kat. p.w. Najświętszej Marii Panny, ob. kaplica filialna kościoła rzym.-kat w Kowalówce	4	Skarb Państwa, od 2007 r. Parafia rzymsko-katolicka w Cieszanowie
12.	Cerkiew gr.-kat., ob. kościół rzym.-kat. p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Niemstowie	5	Parafia rzymsko-katolicka w Niemstowie
13.	Cerkiew gr.-kat. p.w. Przemienienia Pańskiego w Nowym Lublińcu	4	Parafia rzymsko-katolicka w Starym Lublińcu
14.	Cerkiew gr.-kat., ob. kościół rzym.-kat. p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z dzwonnica w Nowym Siole	4	Parafia rzymsko-katolicka w Nowym Siole
15.	Zespół cerkwi gr.-kat., ob. kościoła paraf., składający się z kościoła p.w. Przemienienia Pańskiego, dzwonnicy i pozost. starodrzewu w Starym Lublińcu	5	Parafia rzymsko-katolicka w Starym Lublińcu
16.	Cmentarz greckokatolicki m. Chotylub	1	Skarb Państwa, w użytkowaniu Gminy Cieszanów
17.	Cmentarz grecko - katolicki m. Gorajec	1	Skarb Państwa, w użytkowaniu Gminy Cieszanów
18.	Cmentarz greckokatolicki m. Kowalówka	1	Skarb Państwa
19.	Cmentarz rzymsko – katolicki(d. grecko - katolicki) m. Niemstów	4	Parafia rzymsko-katolicka w Niemstowie
20.	Cmentarz grecko - katolicki m. Nowy Lubliniec	2	Parafia rzymsko-katolicka w Starym Lublińcu

21.	Cmentarz rzymsko – katolicki (d. grecko - katolicki) m. Nowe Sióło	4	Parafia rzymsko-katolicka w Nowym Sióło
22.	Cmentarz greckokatolicki m. Stary Lubliniec	4	Parafia rzymsko-katolicka w Starym Lublińcu
23.	Budynek – Spichlerz dworski	3	ANR w Rzeszowie

Legenda: 1 – bardzo zły, 2 – zły, 3 – dostateczny, 4 – dobry, 5 – bardzo dobry

Obszarami największego zagrożenia dla zabytków na terenie gminy Cieszanów:

a. Nieruchomych:

Cmentarze: Na terenie gminy Cieszanów zidentyfikowano 21 cmentarzy w tym:

6 rzymsko – katolickie (3 z nich dawniej grecko – katolickie), 1 cmentarz żydowski, 1 cmentarz wojenny, 10 grecko – katolickich i 3 cmentarze choleryczne w miejscowości Niemstów i Stary Lubliniec. Większość posiada karty cmentarzy. W rejestrze Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ujęto 8 cmentarzy. Cmentarz choleryczny w lesie w miejscowości Niemstów został dopisany do Gminnej Ewidencji Zabytków nieruchomości.

Lp	Nazwa miejscowości	Charakterystyka cmentarza	Uwagi
1	Chotyłub	Data założenia: II połowa XIX w. Znajdują się m.in. nagrobki rodziny Zarzyckich – właścicieli Chotyłubia, dz. nr ewid. 852 o pow. 0,40 ha,	Nieczynny
2	Cieszanów	Cmentarz rzym.-kat. w Cieszanowie, dz. nr ewid. 1686, pow. 1,3320 ha	Czynny
3	Cieszanów	Cmentarz żydowski, data założenia 4 ćw. XIX w. dz. nr ew. 1718, o pow. ,73 ha	Nieczynny
4	Dachnów	Cmentarz rzymsko-katolicki, d. greckokatolicki, data założenia: XIX w., dz. nr ew. 700 o pow. 0,36 ha,	Nieczynny
5	Dachnów	Cmentarz rzymsko-katolicki, komunalny, data założenia: 2005 rok. Dz. nr ew. 430/2 o pow. 0,44	Czynny
6	Gorajec	Cmentarz grecko – katolicki, data założenia XIX w., najstarszy istniejący nagrobek 1841r., upamiętnienie ukraińskie w formie ziemnego kopca zwieńczonego brzożowym krzyżem, bez tablicy (w domyśle - jako wspólna mogiła ofiar akcji pacyfikacyjnej w 1945 r. na terenie wsi Gorajec), dz. nr ewid. 483 o pow. 0.79 ha	Nieczynny
7	Gorajec	Cmentarz grecko-katolicki (przycerkiewny) data założenia: poł. XIX w. dz. nr ew.333 o pow. 022 ha	Nieczynny
8	Kowalówka	Cmentarz grecko – katolicki, data założenia: pocz. XIX w., dz. nr ewid. 1120 o pow. 0,62 ha	Nieczynny
9	Kowalówka	Cmentarz grecko – katolicki, (przycerkiewna), data założenia: k. XVIII w., dz. nr ewid. 1088 o pow. 0,13 ha	Nieczynny
10	Niemstów	Cmentarz rzymsko – katolicki (d. grecko - katolicki), data założenia: II połowa XIX w., dz. nr ewid. 700 o pow. 0,26 ha	Czynny
11	Niemstów	Cmentarz greckokatolicki (przycerkiewny), data założenia: 2 poł. XIX w. dz. nr ew. 703, o pow. 0,15 ha.	Nieczynny
12	Niemstów	Cmentarz choleryczny, data założenia: 1915 rok dz. nr ew. 1157, o pow. 0,02 ha.	Nieczynny
13	Niemstów	Cmentarz choleryczny, data założenia: 2 poł. XIX w. dz. nr ew. 706, przy dz. 1158, o pow. 0,03 ha.	Nieczynny

14	Nowe Siolo	Cmentarz rzymsko – katolicki (d. grecko - katolicki), data założenia: II połowa XIX w., najstarszy istniejący nagrobek - 4 ćw. XIX. (1870r.), upamiętnienie ukraińskie w formie kamiennego wyniosłego krzyża, dz. nr ewid. 483/1 o pow. 0,46 ha	Czynny
15	Nowe Siolo	Cmentarz greckokatolicki, (przycerkiewny) data założenia: poł. XX w., dz. nr.ew.475/1, o pow 0,25 ha.	
16	Nowy Lubliniec	Cmentarz grecko – katolicki, data założenia: I połowa XIX w., pomnik przy wejściu na cmentarz, masywna bryła wertykalna na rozbudowanej podstawie zwieńczona krzyżem, elementy betonowe z okładziną z lastryka, widoczny brak tablicy głównej, wmurowane 3 tablice kamienne z wyrytymi 48 nazwiskami (pisownia w języku ukraińskim), dz. nr ewid. 281o pow. 0,27 ha, dz. nr ewid. 312 o pow. 0,40 ha, pow. razem :0,67 ha,	Nieczynny
17	Nowy Lubliniec	Cmentarz greckokatolicki (przycerkiewny), data założenia: pocz. XX w. dz. nr ew. 130, o pow. 0,22 ha.	Nieczynny
18	Stary Lubliniec	Cmentarz grecko – katolicki, data założenia: I połowa XIX w., pomnik w głębi cmentarza, mogiła poświęcona jak wynika z treści na tablicy w języku ukraińskim, pomordowanym dnia 20.III.1945 roku mieszkańcom wsi Nowy Lubliniec. Upamiętnienie w formie przyzmaidalnej bryły ziemno-betonowej i metalowym krzyżem, 4 granitowe tablice z wykazem imiennym 75 osób, pomnik w głębi cmentarza, w formie przyzmaidalnej bryły ziemno-betonowej i metalowym krzyżem, 3 stykające się granitowe tablice z wykazem imiennym 48 osób., w nagłówku napis po ukraińsku: „Zamordowani 20.III.1945 r. mieszkańcy w. Stary Lubliniec”, dz. nr ewid. 345 o pow. 0,55 ha;	Nieczynny
19	Stary Lubliniec	Cmentarz Rzymskokatolicki, data założenia: 2 poł. XIX w. dz. nr ew. 271/2, o pow. 0,21 ha. Mogiła; Ludwig Tarnawiecki – poległ w bitwie pod Kobylanką dn. 06.05.1863 r.	czynny
20	Stary Lubliniec	Cmentarz choleryczny, data założenia: 2 poł. XIX w. dz. nr ew. 320/106, o pow. 0,03 ha.	Nieczynny
21	Dachnów/Futory	Cmentarz wojenny, data założenia 2 ćw. XX w. dz. nr. ew. 2760/7, 2751	Nieczynny

Cmentarze są najbardziej zagrożonym pod względem konserwatorskim obszarem. Cmentarze grecko - katolickie ulegają postępującej degradacji. Brak ogrodzenia i opieki powoduje, że są to miejsca narażone na dewastacje, nierzadko służą jako nielegalne wysypiska śmieci. Układ cmentarzy często nieczytelny, zaciera się rozkład alejek, teren zarasta samosiejkami i licznymi krzewami, starodrzew pozbawiony bieżącej pielęgnacji choruje i usycha. Na obszarach cmentarzy dochodzi do aktów wandalizmu – nagrobki i mogiły są dewastowane lub z braku opieki zapadają się. Istotnym zagrożeniem jest też ogławianie drzew (dotyczy czynnych cmentarzy), które powoduje ich usychanie, a co również istotne szpeci krajobraz.

Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych t.j. (Dz. U. z 2019, poz. 1473) reguluje sprawy cmentarzy.

b. Ruchomych:

Obiekty ruchome są narażone na zniszczenie, kradzież i uszkodzenie. Największe zagrożeniem dotyczy wyposażenia obiektów sakralnych, które nie posiadają urządzeń antywłamaniowych, ppoż. ani monitoringu.

c. Archeologicznych:

Dziedzictwo Archeologiczne w Gminie Cieszanów podobnie jak w innych gminach w całej Polsce zagrożone jest zniszczenie zarówno z powodu działalności człowieka jak i sił natury. Stanowiska zlokalizowane na gruntach wykorzystywanych rolniczo, są zagrożone zwykłymi działaniami związanymi z uprawą roli – całokształt czynności wykonywanych narzędziami i ciężkim sprzętem rolniczym nierzadko naruszając przy tym substancję obiektów takich jak: groby, relikty zabudowy mieszkalnej i gospodarczej osad. Kolejne zagrożenie związane jest z wszelkimi inwestycjami związanymi z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają szerokopłaszczyznowych prac ziemno – budowlanych. Należą do nich m.in. inwestycje związane ze skanalizowaniem gmin. Jeszcze innym degradacyjnym zjawiskiem chociaż rzadziej spotykanym są amatorskie próby poszukiwania zabytków archeologicznych i nieudolne ich rozkopywanie.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych konieczne będzie sporządzenie ich ewidencji, uzgadnianie inwestycji zlokalizowanych na obszarach prawdopodobnego występowania stanowisk oraz ściśle wypełnianie przez wszystkich inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu.

5.6. Zabytki archeologiczne

W ewidencji Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu, w gminie Cieszanów figurują następujące stanowiska archeologiczne:

Cieszanów:

A – 480 / AZP 98-87/15

Nowy Lubliniec:

A - 739/609 / AZP 98 - 86/65

A - 740/610 / AZP 98 - 86/57

oraz stanowiska archeologiczne znajdujące się na obszarze oznaczonym nr AZP nr 99-87.

Badania powierzchniowe na terenie gminy Cieszanów w ramach projektu Archeologiczne Zdjęcie Polski nie objęły całego terenu administracyjnego jednostki samorządowej. Wobec Powyższego, Gmina ma obowiązek uzyskać opinię PWKZ w Przemyślu, każdorazowo dla nowych inwestycji, wymagających prac ziemnych na ww. obszarach AZP.

Zgodnie z *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem*, zgodnie z którym Gminna Ewidencja Zabytków dla stanowisk archeologicznych powinna być prowadzona w formie kart adresowych zabytków nieruchomości. W karcie mają znaleźć się podstawowe informacje dotyczące obiektu oraz wycinek mapy z zaznaczonym stanowiskiem. Stanowiska archeologiczne zostały wyszczególnione w załączniku nr 3 do niniejszego Programu.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Analiza szans i zagrożeń wynikająca z oceny stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony oraz realizowanej przez gminę Cieszanów polityka rozwoju przestrzennego i społeczno – gospodarczego kształtuje się następująco:

Mocne strony

- Duży zasób obiektów o konstrukcji drewnianej będących świadectwem kulturowym i architektonicznym charakterystycznym dla tutejszego regionu;
- Zasób zabytków sakralnych będących świadectwem wielowyznaniowości i lokalizacji gminy na „pograniczu kultur”;
- Potencjał turystyczny gminy ze względu na istniejące unikalne zasoby przyrodnicze oraz obiekty zabytkowe (szlak cerkwi drewnianych, szlak cmentarzy);
- Wzrost zainteresowania wypoczynkiem na wsi, rozwój agroturystyki i turystyki, a także rosnące zapotrzebowanie na tradycyjne, lokalne oraz ekologiczne produkty żywnościowe;
- Dotacje celowe z urzędu Gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków;
- Możliwość nawiązania stosunków międzynarodowych z Ukrainą w celu propagowania dziedzictwa kulturowego oraz działań zmierzających do ochrony i opieki nad zabytkami powiązanymi kulturowo;

- gmina uwzględnia ochronę dziedzictwa kulturowego w dokumentach planistycznych (studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, m.p.z.p.) oraz w opracowywanych programach prorozwojowych m.in. Strategia Rozwoju Gminy Cieszanów;
- lokalizacja na trasie ważnych połączeń komunikacyjnych (dwa przejścia drogowe z Ukrainą);
- aktywne działania lokalnych urzędników zmierzające do przeprowadzenia prac konserwatorskich przy zabytkach znajdujących się na terenie gminy czego przykładem m.in. jest odnowienie i remont budynku synagogi i cerkwi w Cieszanowie.

Słabe strony

- niewystarczające środki budżetowe gminy;
- niska świadomość społeczna w zakresie potrzeb ochrony i opieki nad zabytkami wynikająca z braku właściwej edukacji o jej wartościach;
- brak skutecznej ochrony krajobrazu kulturowego ze względu na znikomą ilość miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- duża liczba nieużytkowanych, zaniedbanych obiektów zabytkowych, stanowiących spuściznę kulturową (cmentarze, cerkwie);
- ubytek zabytków nieruchomych na skutek zniszczeń dokonanych w wyniku celowej działalności człowieka (wyburzenia, podpalenia itd.);
- słabe wykorzystywanie bogatych kulturowo zabytków dla celów turystycznych i przemysłu kulturowego;
- niszczenie tkanki zabytkowej poprzez liczne remonty, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy obiektów zabytkowych dokonanych bez konsultacji z właściwymi organami (Podkarpackim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Przemyślu, Starostwem powiatowym);
- zły stan zachowania znacznej ilości obiektów zabytkowych wpisanych do GEZN;
- brak możliwości uzyskania dofinansowania do renowacji obiektów zabytkowych do stanu dawnej świetności (dotyczy obiektów nie będących w rejestrze zabytków PWKZ w Przemyślu);

- Brak rozpowszechniania wiedzy wśród właścicieli obiektów zabytkowych dotyczących prawnych zobowiązań dotyczących ich utrzymania;
- Brak odpowiedniego nadzoru i sankcji w związku z niewywiązywaniem się właścicieli z obowiązku właściwego utrzymania obiektów zabytkowych i dokonywaniem samowolnej modernizacji tych obiektów lub ich niszczeniem;
- Zanikanie tradycyjnej sztuki budowlanej i form budowlanych oraz zastępowanie naturalnych materiałów wykorzystywanych przy budowie obiektów zabytkowych, materiałami z blachy, plastiku i innych tworzyw sztucznych, ponadto umieszczanie na obiektach kasetonów reklamowych, wymianie naturalnej, drewnianej stolarki okiennej i drzwiowej na plastikową oraz wykorzystywanie kolorów 'modnych sezonowo' na elewacjach budynków

Szanse

- Wykorzystanie ulg podatkowych dla właścicieli obiektów zabytkowych zamierzających rewitalizować swoje własności;
- Możliwość wykorzystania środków finansowych z budżetu państwa, WKZ i innych programów operacyjnych związanych z ochroną i opieką nad zabytkami;
- Możliwość wykorzystania międzynarodowych programów współpracy kulturalnej;
- Stworzenie zintegrowanego programu informacyjnego (bazy danych na województwo) ogólnie dostępnego dla potencjalnych inwestorów obiektach zabytkowych możliwych do zagospodarowania;
- Wysoka aktywność pracowników JST i DWKZ polegająca na wspieraniu każdej inicjatywy zmierzającej do przeprowadzenia prac konserwatorskich w/na obiektach zabytkowych poprzez radzenie, dzielenie się doświadczeniem m.in. w pozyskiwaniu środków budżetowych z różnych źródeł;
- rozpowszechnianie m. in. na stronie internetowej dokumentacji fotograficznych obiektów zrewitalizowanych;
- stworzenie i promocja lokalnych wzorców architektonicznych nawiązujących do tradycji miejscowości;
- Kontrola obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Nieruchomych, poprzez sprawozdania właścicieli obiektów o przeprowadzonych pracach w tych budynkach (wyznaczyć okres np. co 2 lata);

- Rozwój współczesnej sztuki ludowej opartej na tradycji, podtrzymywanie obrzędowości ludowej i ochrona ginących zawodów (duży udział domów kultury);
- Stworzenie ścieżek dydaktycznych (np. szlakiem obiektów sakralnych, szlakiem zapomnianych cmentarzy) lub widowisk kulturalnych (nawiązujących do wydarzeń historycznych rozgrywających się na terenie gminy);
- Wykorzystanie korzystnych tendencji w zakresie rozwoju turystyki kulturowej;
- Promowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego, zachowań, lokalnych potraw, strojów, zawodów charakterystycznych dla gminy Cieszanów na zewnątrz;
- Uwzględnianie zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;

Zagrożenia

- Brak skutecznej ochrony krajobrazu kulturowego ze względu na małą ilość miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- Dewaloryzacja krajobrazu kulturowego poprzez powszechne zjawisko suburbanizacji, powodujące niekontrolowane rozlewanie się zabudowy i zacieranie charakterystycznych układów urbanistycznych stanowiących obszarowe dziedzictwo kulturowe;
- Braki w edukacji kulturowej i niska świadomość społeczna wartości posiadanego dziedzictwa kulturowego;
- Zanikanie walorów architektonicznych obiektów zabytkowych poprzez niewłaściwe ich wykorzystanie, niezgodne z przeznaczeniem;
- Głęboko zakorzeniona niechęć właścicieli obiektów zabytkowych do uznania ich budynków za obiekty zabytkowe oraz poczucie ograniczenia ich prawa własności;
- Progresywna dewastacja obiektów zabytkowych, podpalenia, kradzieże, modernizacje;
- Brak kooperacji pomiędzy działaniami JST i Państwa w celu opieki i ochrony nad dziedzictwem kultury;
- Zmiany w przepisach umożliwiające wykorzystanie dodatkowych instrumentów pobudzających/mobilizujących sponsorowanie kultury i ochrony zabytków;

- Wzrastające ceny materiałów naturalnych wykorzystywanych do rewitalizacji obiektów zabytkowych oraz wysokie koszty procedury zmierzającej do przeprowadzenia prac naprawczych;
- Samowolne działania na zabytkach bez uzgodnień konserwatorskich;
- Ograniczone w stosunku do potrzeb możliwości finansowania obiektów z środków budżetu państwa, budżetu JST (zwłaszcza tych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, nie wpisanych do rejestru zabytków).

7. Założenia programowe: priorytety, kierunki działań i zadania

Założeniem opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2023 jest poprawa stanu zasobów dziedzictwa kulturowego gminy poprzez określenie działań edukacyjnych kierowanych do mieszkańców gminy, organizacyjnych i finansowych kierowanych na elementy dziedzictwa kulturowego oraz upowszechnianie w świadomości społeczeństwa, potrzeb i zasad ochrony środowiska kulturowego.

7.1 Priorytety programu opieki

Bogactwo architektury sakralnej, unikatowa drewniana konstrukcja istniejących obiektów budowlanych jest niemyym wyrazem odrębności i atrakcyjności gminy Cieszanów. Miejscowości gminy cechują się wielonarodowością (mieszkańcami gminy poza Polaki byli Ukraińcy i Żydzi), która tworzy lokalną tożsamość religijno – kulturową.

Analiza stanu dziedzictwa kulturowego, ocena opracowań strategicznych dotyczących rozwoju społeczno – gospodarczego oraz polityka przestrzenna gminy wyrażona w studium kierunków i zagospodarowania przestrzennego gminy Cieszanów pozwoliła sformułować następujące priorytety z uwzględnieniem celów wymienionych w ustawie o ochronie i opiece nad zabytkami:

1. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
2. ochrona krajobrazu kulturowego miasta i gminy;
3. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
4. podejmowanie działań wpływających na wzrost atrakcyjność zabytków dla potrzeb lokalnej społeczności, turystyki i edukacji oraz popieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
5. uszczegóławianie współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z użytkowaniem tych zabytków;

6. tworzenie koncepcji umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
7. prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
8. zabezpieczenie i utrzymanie zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie.

7.2 Kierunki działań programu opieki

1. Prowadzenie Gminnej Ewidencji Zabytków;
2. Inwentaryzacja obiektów tzw. małej architektury (kapliczki, krzyże przydrożne);
3. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych;
4. Upowszechnianie wiedzy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;
5. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy ich zachowania;
6. Podejmowanie działań zmierzających do poprawy stanu zachowania zabytkowych cmentarzy;
7. Uwzględnianie odpowiednich zapisów dotyczących ochrony i opieki nad zabytkami w dokumentach planistycznych i inwestycyjnych gminy Cieszanów;
8. Harmonijna ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego;
9. Wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego;
10. Utworzenie dostępu do informacji o spuściźnie kulturowej gminy Cieszanów.

7.3 Zadania programu opieki

1. Sporządzenie Gminnej Ewidencji Zabytków Nieruchomych w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych, zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków , krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem z dnia 26 maja 2011 r.* oraz zgodnie z instrukcją opracowania karty adresowej zabytku nieruchomego oraz wzorem karty adresowej zabytku nieruchomego;
2. Przekazanie sołtysom i radnym w każdym sołectwie po jednym egzemplarzu opracowanych kart adresowych z terenów im podległych;
3. Regularne aktualizowanie danych na kartach adresowych obiektów zabytkowych;

4. Wnioskowanie do Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu o wpisy do rejestru zabytków cennych obiektów z terenu gminy;
6. Systematyczne (ustalenie okresu np. co 2 lata) pozyskiwanie informacji od właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do ewidencji dotyczących przeprowadzonych prac remontowych, modernizacyjnych, konserwatorskich;
7. Przeprowadzanie kontroli (wizji w terenie) przez zespół koordynujący np. co rok w celu dokonania oględzin obiektów wpisanych do ewidencji zabytków;
8. Aktualizowanie dokumentów planistycznych (m.p.z.p., studium kierunków i uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy) w zakresie obiektów wpisanych bądź wykreślonych z GEZ;
9. Sporządzenie Gminnej Ewidencji Stanowisk Archeologicznych zgodnie z wytycznymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie.
10. Sporządzenie i na bieżąco aktualizowanie mapy Dziedzictwa kulturowego gminy Cieszanów, oraz umieszczenie jej na stronie miasta;
11. Sporządzenie Gminnej Ewidencji zabytków małej architektury w formie zbioru kart adresowych zabytków w uzgodnieniu z PWKZ;
12. Dokonanie przeglądu z udziałem sołtysów i radnych (można zaangażować mieszkańców wsi – umieszczając informację w lokalnej prasie lub na głównej stronie urzędu) obiektów małej architektury w poszczególnych obrębach. Wybrane obiektyawnioskować do Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu o wpisy do rejestru zabytków cennych obiektów małej architektury z terenu gminy;
13. Nawiązanie współpracy z gminami ościennymi w celu utworzenia szlaku kapliczek i krzyży przydrożnych, sakralnych obiektów drewnianych, cmentarzy;
14. Promocja spuścizny kulturowej poprzez stworzenie zakładki na głównej stronie gminy pt. Dziedzictwo Kulturowe w Gminie i umieszczenie w niej GEZ, mapy gminy z naniesionymi obiektami zabytkowymi, bieżących informacji o możliwości dofinansowania zamierzonych prac konserwatorskich przy zabytkach i zrealizowanych inwestycjach;
15. Konfrontacja z właścicielami obiektów zabytkowych i ustalenie możliwości i zasad ich udostępniania (propozycja ustalenia „dnia zabytków w gminie” np. w skali roku, podczas którego można zorganizować wycieczkę objazdową z przewodnikiem po najcenniejszych obiektach zabytkowych w gminie);

16. Zlecenie wykonania tablic informacyjnych dla wszystkich obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy;
17. Uwzględnianie obiektów z GEZ przy tworzeniu szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych w gminie;
18. Utworzenie na terenie gminy widowiska plenerowego „Dzieje historyczne Cieszanowa” z wykorzystaniem elementów historii, krajobrazu i zabytków zlokalizowanych na terenie gminy, przedstawiające historyczne wydarzenia, które rozegrały się na ziemiach gminy, przy zaangażowaniu lokalnej społeczności;
19. włączenie tematyki ochrony dóbr i dziedzictwa kulturowego, krajobrazu kulturowego gminy i regionu do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez gminę;
20. edukowanie młodzieży przez nauczycieli o zasobach krajobrazu kulturowego powiatu i województwa;
21. wdrażanie do szkół zajęć plenerowych, wycieczek po najciekawszych (historycznie, kulturowo) miejscach i obiektach znajdujących się na terenie gminy, powiatu;
22. współpracowanie z PWKZ w sprawie udzielania informacji właścicielom obiektów zabytkowych o możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na przeprowadzenie rewitalizacji posiadanych obiektów;
23. rozpowszechnianie wiedzy wśród właścicieli obiektów zabytkowych nt. zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej;
24. mobilizowanie właścicieli obiektów zabytkowych do dokonywania remontów, prac konserwatorskich w obiektach zabytkowych np. poprzez wprowadzenie ulg podatkowych, pomocy w skróceniu procesu uzyskiwania właściwych decyzji i uzgodnień na dokonanie takich prac, systematyczne informowanie właścicieli o zasadach udzielania dotacji celowych z gminy lub informacji nt. możliwych zewnętrznych źródeł współfinansowania;

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Instrumentami stosowanymi w realizacji programu opieki nad zabytkami są:

Instrumenty prawne:

- Sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;

- Budowa parków kulturowych;
- Wnioskowanie o wpisy do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy;
- Wykonywanie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami wynikające z przepisów.

Instrumenty finansowe:

- Finansowanie z środków budżetu gminy prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własności gminy;
- Dotacje celowe ;
- Subwencje;
- Dofinansowanie
- Korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy Unii Europejskiej

Instrumenty koordynacji:

- Realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach rozwoju;
- Realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w planach rozwoju lokalnego;
- Współpraca z uczelniami Wyższymi i innymi ośrodkami naukowymi;
- Współpraca z kościołami w zakresie ochrony i opieki nad obiektami sakralnymi;
- Plany rewitalizacji.

Instrumenty społeczne:

- Edukacja, promocja kulturowa;
- Upowszechnianie wiedzy, informacji;
- Współpraca z organizacjami społecznymi.

Instrumenty kontrolne:

- Utworzenie w z inicjatywy Urzędu Gminy Cieszanów zespołu koordynującego prace realizujące poszczególne zadania wynikające z ustaleń niniejszego

programu. W skład zespołu powinien wchodzić pracownik UMiG Cieszanów, oraz pracownik PWKZ w Przemyśle;

- Aktualizacja gminnych ewidencji zabytków;
- Monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 1 i 5 ustawy z realizacji programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Gminy.

ocenę realizacji programu opieki nad zabytkami dokonywać będzie zespół koordynujący.

Proponowanymi Kryteriami do dokonania oceny realizacji programu opieki nad zabytkami mogą być:

1. Procentowy poziom wydatków z budżetu gminy na ochronę i opieką nad zabytkami;
2. Wysokość pozyskanych środków ze źródeł zewnętrznych na ochronę i opieką nad zabytkami;
3. Wartość finansowa wykonanych prac remontowo – konserwatorskich przy zabytkach;
4. Ilość obiektów zabytkowych na których zostały przeprowadzone prace remontowo – konserwatorski, zabezpieczające przed pożarem, dewastacją lub rabunkiem;
5. Liczba poprawnie złożonych wniosków o dofinansowanie prac remontowo – konserwatorskich przy zabytkach;
6. Ilość uchwalonych m.p.z.p. na terenach cennych pw. kulturowym;
7. Liczba utworzonych parków;
8. Liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów, zespołów zabytkowych;
9. Liczba wniosków o uznanie obszarów lub obiektów za pomnik historii;
10. Ilość wprowadzonych zmian do GEZ;
11. Liczba sołectw w których przeprowadzono inwentaryzacje obiektów małej architektury;

12. Liczba wejść na stronę gminy poświęconą spuściznie kulturowej regionu;
13. Ilość zrealizowanych działań edukacyjnych, konkursów, wystaw na terenie gminy;
14. Liczba utworzonych szlaków turystycznych;
15. Liczba wydanych opracowań (w tym przewodników) rozpowszechniających wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego regionu;
16. Liczba zinwentaryzowanych nagrobków zabytkowych.

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

- programy prowadzone przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje udzielane przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków,
- dotacje celowe z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków.
- dotacje z funduszu kościelnego udzielane na remonty i konserwacje obiektów o charakterze sakralnym http://www.msw.gov.pl/porta1/pl/92/221/Fundusz_koscielny.html
- dotacje z Powiatu Lubaczowskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków,
- Środki zewnętrzne (fundusze unijne, darowizny, zbiórki społecznych komitetów działających na rzecz ochrony zabytków).

Dane źródłowe:

- Informacje pozyskane z UMiG w Cieszanowie;
- Informacje pozyskane od Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 oraz Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020;

- Zmiana Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Cieszanów w Województwie Podkarpackim - uchwała Nr LV/59/2018 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 12 czerwca 2018 r.,

- Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2018-2021

- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2020 roku.

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego;

- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Cieszanów na lata 2006 - 2020.

- Miejskowe plany zagospodarowania przestrzennego, obowiązujące na dzień opracowania niniejszego programu;

- Internet;

- Obowiązujące akty prawne i orzecznictwa.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Cieszanowie
Adam Szporriak

**Załącznik nr 1
do Gminnego Programu Opieki
nad Zabytkami
Miasta i Gminy Cieszanów
na lata 2020 - 2023**

**Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Cieszanów,
obejmujących obszary ochrony konserwatorskiej.**

1. Uchwała Nr 93/XLVI/09 z dnia 29 grudnia 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Rozszerzenia cmentarza w Dachnowie” (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 10 z dnia 8 lutego 2010 r., poz. 207).
2. Uchwała Nr XVIII/3/2012 Rady Miejskiej w Cieszanowie z dnia 27 stycznia 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów usługowo-mieszkalnych w Cieszanowie i Nowym Siole” (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z dnia 14 marca 2012 r. , poz. 615).
3. Uchwała Nr XLIV/66/2013 Rady Gminy i Miasta Cieszanów z dnia 16 października 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Obwodnica drogi wojewódzkiej Nr 865 dla miasta Cieszanowa" (Dz. U. Woj. Podkarpackiego z 2013 r. poz. 3808)
4. Uchwała Nr III/7/2015 Rady Gminy i Miasta Cieszanów z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Zespół Dworsko- Parkowy w Nowym Siole" (Dz. U. Woj. Podkarpackiego z 2015 r. poz. 559)

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Cieszanowie
Adam Zaborniak

Załącznik nr 2
do Gminnego Programu Opieki
nad Zabytkami
Miasta i Gminy Cieszanów
na lata 2020 – 2023

**Zestawienie kart adresowych gminnej ewidencji zabytków nieruchomości na terenie
Miasta i Gminy Cieszanów**

/wg stanu na dzień 30.09.2019 r. /

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy	Nr pozycji w rejestrze zabytków oraz data wpisu
1.	Chotylub Dz. ew. 467	cerkiew gr.-kat. p.w. Opieki Najśc. Marii Panny , obecnie nie użytkowana	cerkiew drewniana wybudowana ok.1888r.	nr rejestru A – 222, dec. z dn. 12.06.1987 r.
2.	Chotylub Dz. ew. 852	cmentarz gr.-kat.	2 połowa XIX w.	nr rejestru A – 773, dec. z dn. 03.10.1994 r
3.	Chotylub Nr. ew. działki 1006	pozostałości parku koło leśniczówki	XIX w.	-
4.	Chotylub Nr. ew. działki 291	dom nr 22	budynek drewniany z lat 20-tych XX w.	-
5.	Chotylub Nr. ew. działki 549	dom nr 23	budynek drewniany , 1 ćw. XX w.	-
6.	Chotylub Nr. ew. działki 549	dom nr 83	budynek drewniany z lat 30-tych XX w.	-
7.	Chotylub Nr. ew. działki 507	dom nr 102	budynek drewniany z lat 30-tych XX w.	-
8.	Chotylub Nr. ew. działki 584	kapliczka	Kapliczka (krzyż) murowana z 2 poł. XIX w.	-
9	Chotylub Nr. ew. działki 733	kapliczka	Kapliczka (krzyż) murowana XIX w. – XX w.	-
10	Cieszanów Nr. ew. działki 2355,2357,2359, 4894,2362,2364, 2365,2366,2368/1, 2367/2,2367,2369, 2370,2371,2372, 1769,1770/1,1770/2, 1771,1772,1773,	układ urbanistyczny	XVII w.	-

	1774,1775,1776, 1777,1778,1779, 1782/1, 1783,1784/1,1784/2, 1785,1794/6,1796,1 797/1,2261,2260, 2263, 4895/1,4895/3, 4895/2,2270,2272 ,2271. Park 1781, Droga 1780			
11	Cieszanów Dz. 2355	kościół parafialny rzym.-kat. p.w. św. Wojciecha	murowany, wzniesiony ok. 1800 r.	nr rejestru A – 310, dec. z dn. 29.11.1989 r.
12	Cieszanów Dz.nr 1728	cerkiew gr.-kat. p.w. św. Jerzego , obecnie nie użytkowana	murowana ,1900 r.	nr rejestru A – 131, dec. z dn. 15.07.2005 r.
13	Cieszanów Nr. ew. działki 2387/1	synagoga, Dom Dziennego Pobytu w Cieszanowie,	murowana, 1889 r.	nr rejestru A – 129, dec. z dn. 13.05.2005 r
14	Cieszanów Nr. ew. działki 1686	cmentarz rzym.-kat.	pocz. XIX w	nr rejestru A – 160, dec. z dn. 04.11.1986 r.
15	Cieszanów Nr. ew. działki 1686	Kaplica cmentarna	1 ćw. XX w.	-
16	Cieszanów Nr. ew. działki 1718	cmentarz żydowski	4 ćw. XIX w	
17	Cieszanów - ul. Sobieskiego Nr. ew. działki 2354/1	bud. dawnej plebanii rzym.-kat. , ob. dom parafialny	budynek murowany	nr rejestru A – 346, dec. z dn. 09.04.2009 r.
18	Cieszanów - ul. Sobieskiego Nr. ew. działki 3186/2	pomnik Jana III Sobieskiego	murowany	nr rejestru A – 406, dec. z dn. 26.02.2010 r.
19	Cieszanów - ul. Mickiewicza 2175	kapliczka przy drodze pow. Cieszanów - Nw. Brusno	murowana XIX w.	-
20	Cieszanów - ul. Kościuszki Nr. ew. działki 3603	kapliczka przy drodze woj. do Narola	murowana XIX w.	-
21	Cieszanów - ul. Sobieskiego Nr. ew. działki 2296	dom ukraiński (nr d. 13), ob. funkcja handl.-gastr.	murowany, ok. 1900 r.	-
22	Cieszanów - ul. Sobieskiego Nr. ew. działki 2282	Dom nr 5	murowany, ok. 1900 r.	-
23	Cieszanów - ul. Gajerskiego Nr. ew. działki 1802	dom nr 4	budynek drewniany, lata 20-te XX w.	-

24	Cieszanów - ul. Kościuszki Nr. ew. działki 1806	dom nr 7	budynek drewniany, lata 30-te XX w.	-
25	Cieszanów - ul. Kościuszki Nr. ew. działki 1808	dom nr 11	budynek drewniany, lata 20-te XX w.	-
26	Cieszanów - ul. Kościuszki Nr. ew. działki 1860	Dom nr 59	dom drewniany, lata 30-te XX w.	-
27	Cieszanów - ul. Kościuszki Nr. ew. działki 1861	Dom nr 61	bud. gosp. mur. (kam.), ok. 1900 r.	-
28	Cieszanów - ul. Kościuszki Nr. ew. działki 1830	dom nr 25	budynek drewniany, l.20, l.30 XX w.	-
29	Cieszanów - ul. Kościuszki Nr. ew. działki 1870	dom nr 73	budynek drewniany, lata 30-te XX w.	-
30	Cieszanów - ul. Lityńskiego Nr. ew. działki 1749	dom nr 1	budynek drewniany, lata 30-te XX w.	-
31	Cieszanów - ul. Mickiewicza Nr. ew. działki 2218	dom nr 23	budynek drewniany, lata 20-te XX w.	-
32	Cieszanów - ul. Mickiewicza Nr. ew. działki 2217	dom nr 25	budynek murowany, 1 ćw. XX w.	-
33	Cieszanów - ul. Mickiewicza Nr. ew. działki 2306	dom nr 29	budynek drewniany, lata 20-te XX w.	-
34	Cieszanów - ul. Nowa Nr. ew. działki 2377	dom nr 1	budynek drewniany, lata 20, 30-te XX w.	-
35	Cieszanów - ul. Sienkiewicza Nr. ew. działki 4316	dom nr 1	budynek drewn.-murowany, lata 20-te XX w.	-
36	Cieszanów - ul. Skorupki Nr. ew. działki 2463	Dom nr 8	budynek drewniany lata 20-te XX w.	-
37	Cieszanów - ul. Skorupki	Dom nr 18	budynek drewniany lata 30- ste XX w.	-

	Nr. ew. działki 2475			
38	Cieszanów - ul. Skorupki Nr. ew. działki 2423/2	Dom nr 51	budynek drewniany 1 ćw. XX w.	-
39	Cieszanów - ul. Sobieskiego Nr. ew. działki 2348	Dom nr 10	budynek drewn.- murowany, lata 30-te XX w.	-
40	Cieszanów - ul. Sobieskiego Nr. ew. działki 2338/3	Dom nr 24	budynek drewniany lata 30-te XX w.	-
41	Cieszanów - ul. Armii Krajowej 1724/4	Dom nr 1	Budynek drewniany I.20; I.30 XXw.	-
42	Dachnów Dz. nr 1799	Zespół cerkwi Gr.- Kat. Par. P.W. Podwyższenia Krzyża Św	Cerkiew drewniana	nr rejestru A – 254, dec. z dn. 07.09.1987 r.
		a. cerkiew	1635, gruntownie przebud. ok. 1815-1845 i 1899-1901, odnowienie wnętrza 1901- 1905	-
		Dzwonnica drewniana	1901-1905, remont 1928 i 1982	-
43	Dachnów Dz.nr 700	Cmentarz gr.-kat. ob. rzym. – kat.	XIX wiek	-
44	Dachnów Dz. nr. 2760/7, 2751	Cmentarz wojenny	2 ćw. XX w. (II wojna światowa)	-
45	Dachnów ul. Zakarczma Dz. nr 1157/1	Dom nr 26 (63)	Budynek drewniany lata 30- ste XX w.	-
46	Dachnów ul. Zakarczma Dz. nr 1240	Dom nr 31 (58)	Budynek drewniany 1 ćw. XX w.	-
47	Dachnów ul. Zakarczma Dz. nr 1193	Dom nr 70 (13)	Budynek drewniany lata 20- ste XX w.	-
48	Dachnów, ul. Zakarczma Dz. nr. 1194/2	Dom nr 72 (11)	Budynek drewniany lata 20- ste XX w.	-
49	Dachnów Zakarczma 5 Dz. nr. 1201	Dom nr 5	Budynek drewniany 2 ćw. XX w.	-
50	Dachnów Ul. Miasteczko Dz. nr. 1813	Dom nr 4	Budynek drewniany 2 ćw. XX w.	-
51	Dachnów ul. Szkolna Dz. nr. 657/5	Dom nr 48	Budynek drewniany lata 30- te XX w.	-
52	Dachnów ul. Podlas Dz. nr. 1415/1	Dom nr 2 d. 208	Budynek drewniany lata 20, 30 XX w.	-

53	Dachnów Ul. Cerkiewna Dz. nr. 1792/57	Kapliczka	Kapliczka murowana lata 30- te XX w.	-
54	Dachnów ul. Leśna Dz. nr. 1420	Kapliczka	Kapliczka murowana 2 poł. XIX w. w.	-
55	Dachnów ul. Cerkiewna Dz. nr. 1816/1	Kapliczka,	Kapliczka murowana 1 ćw. XX w.	-
56	Dachnów ul. Szkolna Dz. nr. 1372	Kapliczka	Kapliczka murowana 1 ćw. XX w.	-
57	Dachnów ul. Biała Dz. nr. 2970	Kapliczka	Kapliczka murowana 2 poł. XIX w. w.	-
58	Dachnów Dz. nr. 2838	Kapliczka przy dz. 1450/1	Kapliczka murowana 2 poł. XIX w.	-
59	Dachnów – Dachnów, ul Jarostawska Dz. nr. 2838	Kapliczka murowana przy drodze Futory	Kapliczka murowana 1919 rok	-
60	Dachnów Dz. nr. 2838	Kapliczka murowana	Kapliczka murowana 1 ćw. XIX w.	-
61	Dąbrówka Nr. ew. dz. 436/1	kapliczka	Murowana 1952 rok	-
62	Doliny Dz. nr. 682	kapliczka	Murowana lata 1 ćw. XX w.	-
63	Doliny Dz. nr. 97	Kapliczka przy działce nr 667	Murowana lata 20- 30 –te XX w.	-
64	Doliny Dz. nr. 130 przy działce 121	Kapliczka przy drodze Doliny- N. Lubliniec	Murowana 1900 rok	-
65	Doliny Nr. ew. działki 130 przy 121/2	Kapliczka przy drodze Doliny- N. Lubliniec	Murowana 1921 rok	-
66	Doliny Nr. ew. działki 130	Kapliczka przy drodze Doliny- N. Lubliniec	Murowana 1912 rok	-
67	Doliny Dz. nr. 116	Dom nr 11	Budynek drewniany 1 ćw XX w.	-
68	Folwarki Nr. działki 211	Kapliczka	Murowana lata 20, 30-te XX w.	-
69	Nr. ew. działki 181	Szkoła, świetlica wiejska	Budynek drewniany 2 ćw. XX w.	-
70	Folwarki Nr. dz. działki 284/1	Dom nr 15	Budynek drewniany 1 ćw. XX w.	-
71	Folwarki Dz. nr. 323	Dom nr 36 (37)	Budynek drewniany 1 ćw. XX w.	-
72	Folwarki	Dom nr 45	Budynek drewniany 1 ćw. XX	-

	Dz.nr. 198		w.	
73	Folwarki Nr.dz. 343	Dom nr 49	Budynek drewniany 1 ćw. XX w.	-
74	Gorajec Dz. 333	Zespół cerkwi Gr.- Kat. Par. P.W. Narodzenia NMP, ob. kościoła rzym.- kat. Fil. p.w. Narodzenia NMP		Nr rejestru A – 157, dec. z dn. 29.09.1986 r.
		a. cerkiew drewniana	1584, przebud. ok. 1750-1764, 1826 i 1835, rozbudź. 1899-1900, restaur. od 1992	-
		b. dzwonnica drewniana	1863, przeniesiona z Majdanu Sieniawskiego 1996 r.	-
75	Gorajec Nr.dz. 333	Cmentarz gr.-kat. przy cerkiewni	2 poł. XIX w.	
76	Gorajec Dz.nr 483	cmentarz gr.-kat.	data założenia: 1 połowa XIX w.	nr rejestru A – 697, (poprz. A – 774), dec. z dn. 03.10.1994 r.
77	Gorajec Dz.nr. 483	Kapliczka	Murowa koniec XIX w.	-
78	Gorajec Dz.nr. 252/12	Kapliczka	Murowana 2 poł. XIX w.	-
79	Gorajec Dz.nr. 515	Kapliczka przy drodze	Murowana 1 ćw. XX w.	-
80	Gorajec Dz.nr. 301	Kapliczka	Murowana 1900 rok.	-
81	Gorajec Dz.nr. 291/1	Kapliczka	Murowana XIX/XX w.	-
82	Gorajec Dz. nr. 176	Kapliczka „na wodzie”	Murowana 1887	-
83	Gorajec Dz. nr 302/1	Dom nr 19	Budynek drewniany początek XX w.	-
84	Gorajec Dz.nr. 310/3	Kapliczka przy dz. 335	Murowana 1915 rok.	-
85	Kowalówka Dz. nr. 1088	Zespół cerkwi Gr.- Kat. Par. P.W. Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy, ob. kościoła rzym.- kat. Fil. p.w. Narodzenia NMP	Cerkiew drewniana	nr rejestru A – 242, dec. z dn. 19.08.1987 r.
		Cerkiew drewniana	k. XVII, gruntownie remontowany 1813, przebudowany 1899-1900, uszkodzona 1915, remont.	-
		Dzwonnica murowana	1 ćw. XX w.	-
86	Kowalówka Nr dz. 1088	Cmentarz gr.-kat.	k. XVIII w.	-

87	Kowalówka 8 Dz.nr.879/1	Kaplica	Murowana 1 poł. XIX w.	-
88	Kowalówka Dz.nr.330/2	Kapliczka	Murowana, 1 ćw. XX w.	-
89	Kowalówka 45 Dz.nr. 905/5	Kapliczka	Murowana, 1 ćw. XX w.	-
90	Kowalówka Dz.nr.1124	Kapliczka przy drodze Cieszanów -Narol, naprzeciw bud.nr 2	Murowana, XIX w.	-
91	Kowalówka Dz. nr 1120	cmentarz gr.-kat.	data założenia: koniec XVIII w.	nr rejestru A – 603, dec. z dn. 19.05.1993 r.
		Ruiny kaplicy grobowej	Murowana 1871	-
92	Kowalówka Dz.nr. 875/3	Dom nr 10	Budynek drewniany lata 30- ste XX w.	-
93	Niemstów Dz. nr 703	Cerkiew gr.-kat. fil. p.w. Narodzenia NMP, ob. Kościół Rzym.-kat. par. p.w. Narodzenia NMP	Murowana 1910	nr rejestru A – 69, dec. z dn. 24.02.2003 r.
94	Niemstów Dz. nr 703	Cmentarz gr. – kat. przy d. cerkwi	2 poł. XIX w.	-
95	Niemstów Dz. nr.700	Cmentarz rzym.– kat. (d. gr.-kat.)	data założenia: II połowa XIX w.	nr rejestru A – 775, dec. z dn. 30.10.1994 r.
96	Niemstów Dz.nr 706	Cmentarz choleryczny	2 poł. XIX w.	-
97	Niemstów Dz.nr 1157	Cmentarz choleryczny	1915 rok.	-
98	Niemstów Dz. Nr.1301	kapliczka św. Floriana	Murowana 1842	-
99	Niemstów Dz. nr 494	Dom nr 10	Budynek drewniany lata 20- ste XX w.	-
100	Niemstów Dz. nr. 656	Dom nr 25	Budynek drewniany lata 30- ste XX w.	-
101	Niemstów Dz. nr. 657	Dom nr 27	Budynek drewniany 1 ćw. XX w.,	-
102	Niemstów Dz. nr. 698	Dom nr 101	Budynek drewniany lata 20- ste XX w.	-
103	Niemstów Dz. nr. 9/32	Figura św. Jana Nepomucena, d. folwark	Rzeźba kamienna z okresu baroku na ceglanej kolumnie	-
104	Niemstów Dz. nr. 9/28	Kapliczka	Murowana z krzyżem metalowym 2 poł. XIX w.	-
105	Niemstów Dz. nr. 105	Kapliczka	Murowana z 1 ćw. XX w.	-
106	Niemstów Nr dz. 635	Kapliczka	I.20, I.30 XX w.	-
107	Niemstów Dz. nr. 717/4	Pałac myśliwski Avenariusów	Murowany, lata 30-te XX wieku	-
108	Nowe Siolo	Cerkiew gr.-kat. fil. p.w. Św.	Murowana 1904-1907	nr rejestru A – 73,

	Dz.nr. 475/1	Eliasza Proroka, ob. Kościół Rzym.-kat. par. p.w. Wniebowzięcia NMP		dec. z dn. 04.06.2003 r.
109	Nowe Sioło Dz. nr 475/1	Cmentarz gr.-kat przy cerkwi	Poł. XX w.	
110	Nowe Sioło Dz.nr.116/4	Zespół Dworsko-Parkowy Rojowskich	XVIII/XIX w.	nr rejestru A – 669 (poprz. A – 220), dec. z dn. 21.05.1987 r.
		a. dwór	Murowany pocz. XIX w., rozbudowany k. XIX w., zniszczony 1939-1945, częściowo odbudowany, remont lata 80-te XX w.	-
		b. fortyfikacje bastionowe	Ziem. XVII	-
		c. park krajozbrazowy	XVIII	-
111	Nowe Sioło Dz.nr 483/1	Cmentarz rzym.– kat. (d. gr.-kat.)	data założenia: II połowa XIX w.	nr rejestru A – 673, dec. z dn. 03.09.1994 r
112	Nowe Sioło Dz.nr 188/2	Dom nr 21	Budynek drewniany lata 30-ste XX w.	-
113	Nowe Sioło Dz. nr. 193	Dom nr 31	Budynek drewniany lata 20-ste XX w.	-
114	Nowe Sioło 200/2	Dom nr 45	Budynek drewniany lata 20-ste XX w.	-
115	Nowe Sioło 462/1	Dom nr 65	Budynek drewniany lata 20-ste XX w.	-
116	Nowe Sioło Dz. 88/3	Budynek spichlerz dworski	Budynek murowany; I poł. XIXw.	Nr. rejestru A – 1502 Dec. z dnia 11.12.2017
117	Nowe Sioło Dz. nr. 4322/45	Kapliczka	Kapliczka murowana 1902 r.	-
118	Nowe Sioło Dz. nr. 1303	Kapliczka przy działce 915	Kapliczka murowana 30-te lata XX w.	-
119	Nowe Sioło Dz. nr. 231/1	Kapliczka przy bud. 40	Kapliczka murowana 2 poł. XIX w.	-
120	Nowe Sioło Dz. nr. 205/4	Kapliczka	Kapliczka murowana – 1915r.	-
121	Nowy Lubliniec Dz. nr 130	Cerkiew gr.-kat. fil. p.w. Przemienienia Pańskiego, ob. nie użytkowany Kościół rzym.-kat.	Murowana 1905-1908	nr rejestru A – 883, dec. z dn. 28.04.1998 r.
122	Nowy Lubliniec Dz.nr. 312	Cmentarz gr.– kat.	data założenia: 2 poł.XIX w.	nr rejestru A – 512, dec. z dn. 16.07.1992 r.
123	Nowy Lubliniec Dz. nr. 130	Cmentarz gr.-kat. przy cerkwi	2 poł. XIX w.	-
124	Nowy Lubliniec Dz. nr 388	Dom. d. biblioteka nr 80	Drewniana l.20, l.30- XX w.	-

125	Nowy Lubliniec Dz. nr 392/3	Budynek -dawna poczta	Murowana 1 ćw. XX w.	-
126	Nowy Lubliniec Dz. nr 520	Dom nr 31	Budynek drewniany lata 20- ste XX w.	-
127	Nowy Lubliniec Dz. nr. 434	Dom nr 42	Budynek drewniany 1 ćw. XX w.	-
128	Nowy Lubliniec Dz. nr. 126	Dom nr 77	Budynek drewniany 1 ćw. XX w.	-
129	Nowy Lubliniec Dz. nr. 187	Kapliczka przy bud. 41	Kapliczka murowana 1 ćw. XX w.	-
130	Nowy Lubliniec Dz. nr. 378/1	Kapliczka	1925r.	-
131	Stary Lubliniec Dz.nr. 141	Cerkiew gr.-kat. fil. p.w. Przemienienia Pańskiego, ob. Kościół Rzym.-kat. par. p.w. Przemienienia Pańskiego	Murowany 1926-1927	nr rejestru A – 764, dec. z dn. 24.02.2012 r.
132	Stary Lubliniec Dz.nr. 345	Cmentarz gr.– kat.	data założenia: I połowa XIX w.	nr rejestru A – 498, dec. z dn. 16.07.1992 r.
133	Stary Lubliniec Dz.nr. 271/2, 273/1, 273/1	Cmentarz rzym.- kat.	2 poł. XIX w.	-
134	Stary Lubliniec Dz.nr 320/106	Cmentarz choleryczny	2 poł. XIX w.	-
135	Stary Lubliniec Dz.nr. 140/2	Kapliczka (krzyż)	Murowana XIX w.	-
136	Stary Lubliniec Dz.nr. 362	Kapliczka (krzyż) przy bud. 35	Murowana 1 ćw. XX w.	-
137	Stary Lubliniec Dz.nr. 67/6, 67/5	Kapliczka (krzyż) przy moście	Murowana pocz.XXw. (po remoncie)	-
138	Żuków Dz. 792	Kapliczka przy bud. 28	Murowana koniec XIX w.	-
139	Żuków Dz. nr 726	Kapliczka	Murowana koniec XIX w.	-
140	Żuków Dz. nr 792	Dom nr 28	Budynek drewniany lata 20- ste XX w.	-
141	Żuków Dz. nr 766	Kapliczka	Murowana 1930 rok	-

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Głoszanowie
Adam Zioborniak

**Załącznik nr 3
do Gminnego Programu Opieki
nad Zabytkami
Miasta i Gminy Cieszanów
na lata 2020 – 2023**

**Zestawienie zabytków archeologicznych gminnej ewidencji zabytków
nieruchomych z terenu gminy Cieszanów**

Lp.	Lokalizacja	Nr st.	Obszar AZP	Typ stanowiska	Chronologia
1	Cieszanów	3	99-87/2	Kopiec tatarski	XVIII w.
2	Cieszanów	5	99-87/2	Ślad osadnictwa	epoka kamienia wczesna epoka brązu połowa średniowiecza
3	Cieszanów	6	99-87/34	Ślady osadnictwa	Wczesna epoka brązu Wczesne średniowiecze
	Cieszanów-Nowe Siolo	1	99-87/1	osadniczy	Kultura trzciniecka Kultura sznurowa Kultura przeworska Wczesna epoka brązu, neolit., początek ok., Wpływów rzymskich
3	Cieszanów	11	99-87/14	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
4	Cieszanów		99-87/7	Ślady osadnictwa	neolit
5	Cieszanów	7	99-87/10	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze średniowiecze
6	Cieszanów	9	99-87/12	Ślady osadnictwa	Neolit Kultura pradziejowa
7	Cieszanów	8	99-87/11	Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze
8	Cieszanów	10	99-87/13	punkt osadniczy	Wczesna epoka brązu
9	Cieszanów	1	99-87/15	osada	XIII w.
10	Cieszanów	12	98-87/22	Ślady osadnictwa	XIV – XV w. Kultura polska
11	Cieszanów	13	98-87/23	Punkt osadniczy	II – III – epoka brązu
12	Cieszanów	14	98-87/27	Ślady osadnictwa	Kultura łużycka
13	Cieszanów	14	98-87/28	Ślady osadnictwa	Kultura polska, XVII- XIX w.
14	Cieszanów		98-87/46	Ślady osadnictwa	Kultura sznurowa, neolit
15	Cieszanów	18	98-87/45	Ślady osadnictwa	Kultura sznurowa, neolit
16	Cieszanów		98-87/43	Ślady osadnictwa	neolit
17	Cieszanów		98-87/41	Ślady osadnictwa	Ceramiki sznurowej, neolit
18	Cieszanów (czereśnie)		98-87/40	Ślady osadnictwa	Kultura ceramiki sznurowej
19	Dachnów	19	99-87 /32	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
20	Dachnów	18	99-87 /31	osada	Wczesne średniowiecze
21	Dachnów	17	99-87 /30	osadniczy	Wczesne średniowiecze
22	Dachnów	2	99-87/4	znalezisko luźne	Okres wpływów rzymskich
23	Dachnów	2	99-87/3	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia
24	Dachnów	4	99-87/5	kopiec	brak
25	Dachnów	7	99-87/7	Ślad osadnictwa	neolit
26	Dachnów	8	99-87/8	Ślad osadnictwa	neolit
27	Dachnów	9	99-87/9	Ślad osadnictwa	neolit
28	Dachnów	7	99-87/10	Początek osadniczy	Wczesne średniowiecze
29	Dachnów	10	99-87/12	osadniczy	neolit
30	Dachnów	11	99-87/13	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze

31	Dachnów	6	99-87/6	Ślad osadnictwa	Schyłkowy paleolit
32	Dachnów	12	99-87/25	osada	Wczesne średniowiecze
33	Dachnów	13	99-87/26	osadniczy	Epoka kamienia
34	Dachnów	14	99-87/12	osadniczy	Wczesna epoka brązu Wczesne średniowiecze
35	Dachnów	15	99-87/28	osada	X-XII w.
36	Dachnów	16	99-87/29	osadniczy	Wczesne średniowiecze
37					
38	Nowe Siolo	3	99-87/14	Ślad osadnictwa	brak
39	Nowe Siolo	5	99-87/16	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia lub wczesna epoka brązu
40	Nowe Siolo	6	99-87/17	Ślad osadnictwa, osada	XII – XIII w.
41	Nowe Siolo	7	99-87/18	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
42	Nowe Siolo	8	99-87/19	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia lub wczesna epoka brązu
43	Nowe Siolo	9	99-87/20	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
44	Nowe Siolo	10	99-87/21	Ślad osadnictwa	brak
45	Nowe Siolo	11	99-87/22	Ślad osadnictwa	neolit
46	Folwarki	7	98-87/1	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze Okres nowożytny
47	Folwarki	8	98-87/2	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze Kultura pradziejowa
48	Folwarki	9	98-87/3	Ślady osadnictwa	Kultura przeworska Okres nowożytny
49	Folwarki	11	98-87/5	punkt osadniczy	późne średniowiecze
50	Folwarki	10	98-87/4	Ślady osadnictwa	neolit
51	Folwarki	12	98-87/6	Ślady osadnictwa	Kultura przeworska Okres nowożytny
52	Folwarki	13	98-87/8	Ślady osadnictwa	Kultura łużycka Okres nowożytny
53	Folwarki	14	98-87/9	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
54	Folwarki		98-87/44	Ślady osadnictwa	Kultura sznurowa, Neolit, wcz. ep. brązu
55	Folwarki	1	98-87/1	Ślady osadnictwa	Kultura polska, Wczesne średniowiecze
56	Folwarki	6	98-87/14	Ślady osadnictwa	Kultura polska i łużycka
57	Folwarki	3	98-87/11	Ślady osadnictwa	Kultura polska Późne średniowiecze
58	Folwarki	5	98-87/13	Ślady osadnictwa	Kultura łużycka i polska
59	Folwarki	4	98-87/12	Ślady osadnictwa	Kultura przeworska Kultura polska, późne średniowiecze
60	Nowy Lubliniec	13	98-87/16	Ślady osadnictwa	Kultura przeworska
61	Nowy Lubliniec	14	98-87/17	Ślady osadnictwa	XI – XII w.
62	Nowy Lubliniec	15	98-87/21	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
62	Nowy Lubliniec	16	98-87/24	Ślady osadnictwa	IX – X w.
64	Nowy Lubliniec	17	98-87/25	osada	VII – VIII w. Wczesne średniowiecze
65	Nowy Lubliniec	18	98-87/26	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
66	Nowy Lubliniec	3	98-86/57	Punkt osadniczy	Neolit/wczesna epoka brązu
67	Nowy Lubliniec	10	98-86/58	Punkt osadniczy	Epoka kamienia, Kultura polska
68	Nowy Lubliniec	11	98-86/59	Punkt osadniczy	Epoka kamienia
69	Nowy Lubliniec	6	98-86/60	Punkt osadniczy Ślady osadnictwa	Schyłkowy Neolit
70	Nowy Lubliniec	12	98-86/61	Punkt osadniczy	Epoka brązu wczesna epoka brązu,
71	Nowy Lubliniec	7	98-86/62	Ślad osadniczy	Epoka kamienia
72	Nowy Lubliniec	8	98-86/63	Punkt osadniczy	epoka kamienia, kultura

				Ślad osadniczy	trzcieniecka, słowiańska
73	Nowy Lubliniec	9	98-86/64	Punkt osadniczy	Neolit
74	Nowy Lubliniec	1	98-86/66	Punkt osadniczy	Kultura trzcieniecka, Wczesna epoka brązu
75	Nowy Lubliniec	2	98-86/65	Ślad osadniczy, Punkt osadniczy	Kultura przeworska, słowiańska, Wczesne średniowiecze
76	Żuków	2	98-87/19	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia
77	Żuków	1	98-87/18	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia
78	Żuków - Kosobudy	3	98-87/20	Ślady osadnictwa	Kultura pradziejowa
79	Żuków - Kosobudy		98-87/47	Ślady osadnictwa	neolit
80	Żuków		98-87/42	Ślady osadnictwa	Kultura mierzanowicka lub trzcieniecka, Wczesna epoka brązu
81	Kowalówka	2	98-87/30	Ślady osadnictwa	Kultura polska Późne średniowiecze, okres nowożytny
82	Kowalówka	1	98-87/29	Ślady osadnictwa	Kultura łuzicka , okres nowożytny
83	Kowalówka	4	98-87/37	osada	pradzieje
84	Kowalówka	4	98-87/36	Ślad osadnictwa	pradzieje
85	Gorajec	2	98-87/31	Ślady osadnictwa	Kultura trzcieniecka, I/II okres epoki brązu
86	Gorajec	5	98-87/32	Ślady osadnictwa	Kultura trzcieniecka Okres nowożytny
87	Gorajec	6	98-87/33	Ślady osadnictwa	Kultura łuzicka
88	Gorajec	7	98-87/34	Ślady osadnictwa	neolit
89	Gorajec (kaczory)	1	98-87/35	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia, Okres nowożytny
90	Gorajec	4	98-87/39	Punkt osadniczy	neolit
91	Gorajec	3	98-87/38	Punkt osadniczy	neolit
92	Niemstów	3	98-87/5	Ślady osadnictwa	Kultura słowiańska X/XI – XII w.
93	Niemstów	4	98-87/6	Ślady osadnictwa	Kultura słowiańska Wczesne średniowiecze
94	Niemstów	2	98-87/10	Ślady osadnictwa	Kultura polska Późne średniowiecze
95	Niemstów	7	98-87/9	Ślady osadnictwa	Kultura przeworska
96	Niemstów	6	98-87/8	Ślady osadnictwa	Kultura słowiańska Wczesne średniowiecze
97	Niemstów	5	98-87/7	osada	Kultura słowiańska Wczesne średniowiecze
98	Niemstów	8	98-87/37	Ślad osadnictwa	Okres pradziejowy
99	Niemstów	9	98-86/38	Ślad osadnictwa	Kultura słowiańska, wczesna średniowiecze
100	Niemstów	2	98-86/40	Ślad osadnictwa	Neolit
101	Niemstów	10	98-86/39	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia, kultura polska
102	Niemstów	1	98-86/42	Ślad osadnictwa	Kultura słowiańska
103	Niemstów	11	98-86/45	Ślad osadnictwa, punkt osadniczy	Neolit Kultura słowiańska
104	Niemstów	14	98-86/48	Ślad osadnictwa	Kultura słowiańska
105	Niemstów	13	98-86/47	Ślad osadnictwa	Kultura ceramiki sznurowej, wczesna epoka brązu
106	Niemstów	15	98-86/49	Ślad osadnictwa	Neolit Kultura ceramiki sznurowej
107	Niemstów	18	98-86/52	Ślad osadnictwa	Kultura polska, epoka kamienia
108	Niemstów	19	98-86/53	Ślad osadnictwa	Neolit, kultura słowiańska
109	Niemstów	17	98-86/51	Ślad osadnictwa	Schyłkowy Neolit, Kultura polska

110	Niemstów	16	98-86/50	Ślad osadnictwa	Neolit
111	Niemstów	21	98-86/55	Ślad osadnictwa, osada	Neolit, wczesna epoka brązu, kultura słowiańska
112	Niemstów	22	98-86/56	Ślad osadnictwa	Kultura słowiańska, X – XI w.
113	Niemstów	24	98-86/68	Ślad osadniczy	Kultura słowiańska, Wczesne średniowiecze
114	Niemstów	23	98-86/67	Ślad osadniczy	Schylkowy neolit
115	Niemstów	17	98-86/75	Ślad osadniczy	Neolit
116	Stary Lubliniec	2	98-86/22	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Późne średniowiecze
117	Stary Lubliniec	1	98-86/25	Ślad osadnictwa	Neolit
118	Stary Lubliniec	3	98-86/26	Ślad osadnictwa	Kultura słowiańska Wczesne średniowiecze
119	Stary Lubliniec	4	98-86/27	Ślad osadnictwa	Kultura słowiańska Wczesne średniowiecze
120	Stary Lubliniec	5	98-86/28	Ślad osadnictwa	Kultura polska , kultura przeworska Późne średniowiecze
121	Stary Lubliniec	6	98-86/29	Ślad osadnictwa	Kultura słowiańska wczesne średniowiecze
122	Stary Lubliniec	7	98-86/30	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia Późne średniowiecze
123	Stary Lubliniec	9	98-86/32	Ślad osadnictwa	Neolit
124	Stary Lubliniec	8	98-86/31	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
125	Stary Lubliniec	12	98-86/35	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu
126	Stary Lubliniec	10	98-86/33	Ślad osadnictwa	Neolit, Kultura łużycka
127	Stary Lubliniec	11	98-86/34	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu
128	Stary Lubliniec	13	98-86/36	Ślad osadnictwa	Neolit
129	Stary Lubliniec	14	98-86/69	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
130	Stary Lubliniec	15	98-86/70	osada	Kultura słowiańska, VIII- IX w.
131	stary Lubliniec	16	98-86/71	Punkt osadniczy	Kultura trzciniecka wczesna epoka brązu
132	Stary Lubliniec	17	98-86/72	Ślad osadniczy	Kultura słowiańska Wczesne średniowiecze
133	Stary Lubliniec	18	98-86/73	Ślad osadniczy	Kultura łużycka Wczesne średniowiecze
134	Stary Lubliniec		98-86/76	Ślad osadniczy	Wczesna epoka brązu

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Cieszanowie
Adam Zaborniak

